

FOAIA POPORULUI

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pe un an 4 cor. 40 bani,
Pe o jumătate de an 2 cor. 20 bani.
România, America și alte țări străine 11 cor. anual
Abonamente se fac la „Tipografia Poporului” Sibiu.

Foaie politică

Apare în fiecare Duminecă.

Telefon Nr. 146.

Adresa telegrafică: „Foaia Poporului”, Sibiu.

INSERATE:

să primesc la BIROUL ADMINISTRAȚIEI
(Strada Măcelarilor Nr. 12).

Un șir petit prima-dată 14 bani, a doua-oraă
12 bani, a treia-oraă 10 bani.

Asociațiunea.

Dumineca aceasta se întrunesc de nou cărțurari și popor, de data aceasta în Orăștie, pentru a-și da seamă de munca de un an și pentru a hotărî cele de făcut în viitor în interesul *literaturii române și al culturii poporului român*.

Nu sunt tocmai mulți ani, decând Asociațiunea a pătruns în masele mari ale poporului nostru. Aceasta datează mai ales decând s'a înfăptuit fericita idee a *bibliotecii populare*, care a știut să strângă în sânul Asociațiunii atâtea mii de țărani ca membri ajutători. Acesta e întâiul pas făcut cu succes în interesul culturii *poporului român*, a milioaneilor de țărani români, cari alcătuiesc cu adevărat națiunea română.

În peste zece mii de case românești s'a instalat câte o bibliotecă românească, din care cetitorii ei, de sigur înzeciti ca număr, vor scoate elemente pentru a se întări în ceea ce formează cultura românească. Și atârnă de priceperea celor care conduc aceasta bibliotecă și de priceperea celor care scriu broșurile, cari o alcătuiesc, pentru că ea să devie o făclie tot mai luminoasă pentru poporul nostru.

Cultura adevărată a unui popor se întemeiază însă pe frica lui Dumnezeu și pe o *bunăstare materială*; sub aceasta însă nu înțelegem numai decât bogăția, ci o stare materială îndestulătoare, care să-l lase pe om să-și împace și trebuințele lui trupesti, dar să poată jertfi *din destul* și pentru cultura lui sufletească.

În programul de muncă al Asociațiunii e prevăzută și ridicarea materială a poporului nostru. Marele binefăcător al neamului nostru, dl *Vasile Stroescu*, a înțeles cel dintâiu, că pentru întărirea materială a poporului mijlocul dovedit cel mai bun la *toate popoarele*, cari l-au încercat, e *înființarea de bănci populare* (sistem Raiffeisen) și alte tovărășii în fiecare sat. Nu s'a mulțumit numai să dea sfat în privința aceasta, ci a pus la îndemâna Asociațiunii suma însemnată de *șasezeci mii de coroane* pentru ca să se poată începe cât mai curând înființarea băncilor și tovărășiilor la sate.

Se pare însă, că cei chemați să înfăptuească aceasta idee mântuitoare nu sunt destul de pătrunși de însemnătatea ei sau apoi altcineva împedecă toată munca în privința aceasta. Căci am văzut, cum timp îndelungat cărțurarii nostri au discutat, cine e chemat să pornească înființarea acestor bănci; a trecut apoi iară timp îndelungat până s'au făcut studii, cum stau băncile acestea la Unguri, apoi la frații nostri din Bucovina și România liberă. Și acum e-ărăși trece timp îndelungat, decând se fac alte pregătiri. Dar bănci și tovărășii popo-

rale tot nu avem încă înființate de cei dela conducerea Asociațiunii.

Iar dacă totuși am putut vesti, cu mare bucurie, în câteva rânduri despre înființarea lor în unele despărțăminte, înființarea nu e de-a se mulțumi atât îndemnul dela centru, cât mai vărtos priceperii și râvnei naționale a unora dintre fruntașii nostri. Iar ce poate râvna aceasta ne-o dovedește cele făptuite de Reuniunea noastră agricolă din Sibiu, care a înființat peste treizeci de astfel de tovărășii *fără nici un ajutor bănesc din partea cuiva*.

Rugăm cu tot respectul pe vrednicii conducători ai Asociațiunii noastre, ca părăsind odată discuțiile de birou, împotrivindu-se cu tărie pornirilor șovăitoare, dacă sunt și de acestea, să înceapă cu un cias mai curând înființarea acestor tovărășii.

Poporul nostru se sbate mai ales de trei ani încoace într-o grozavă criză economică pricinuită de anii cei răi agricoli, dar și de munca directă a guvernelor și a administrației dușmane nouă, care vrea să ne împedecă și nimicească nu numai cultura noastră națională, ci și starea materială a poporului nostru. O rețea de bănci și tovărășii agricole, de cari să se găsească în fiecare sat cu populațiune românească, însemnează mântuirea din ghiarale morții economice.

Asociațiunea, cu bărbații din fruntea ei și cu mijloacele, de cari dispune, e chemată în primul rând să pornească și să înfăptuească aceasta mântuire.

Dorind ca sfătuirile celor adunați la Orăștie să fie stăpânite de simțământul datoriei sfinte față de neam, salutăm cu toată dragostea adunarea din ast an a Asociațiunii noastre.

Anul nou școlar.

Din nou se deschid porțile școalelor pentru a primi pe copiii nostri doritori de lumină.

Au trecut, credem, timpurile, când se mai găsiu și între Români oameni așa de orbiți, ca să nu priceapă rostul cărții. Bărbatul sau femeia, cari nu știu în ziua de astăzi carte, sunt niște nenorociți, cari oarbescă numai în viață. Nu mai e nici o întâmplare în viața de toate zilele, care să nu fie legată și de știința de carte, fie vorba de orășan sau de sătean, de bogat sau de sărac, de bărbat sau de femeie.

De când se naște omul și până moare, peana de scris, aceasta minunată mașină ca și cea de tipar, e veșnic în mișcare. Nu se mai poate încheia nici o învoială între oameni, fără ca să nu fie trebuință de-a folosi și știința de carte. Lumea de astăzi face în cultură pași așa de uriași, încât celce ră-

mâne fără știință de carte nu numai că nu o poate urmări, dar e socotit drept ființă, care se deosebește de celelalte animale numai prin faptul, că merge drept, pe două picioare!

Cât de desprețuit e poporul, care are mulți neștiutori de carte, și cât de nedreptățit totodată, o simțim cu amar noi Românii din Transilvania și Ungaria. După statistici (numerotări și socoteli), între toate națiunile din Ungaria, națiunea română are cei mai mulți neștiutori de carte (analfabeți). Urmarea e, că dușmanii nostri, Jidano-Maghiarii și aliații lor Sași, ne prezintă cu toate prilejurile drept popor barbar, care nu știe prețui cartea. Sașii ar mai avea oarecare îndreptățire pentru aceasta, căci ca ei nu au avut nimeni școli în țara noastră.* Ei uită însă, că la susținerea așezămintelor lor culturale s'au folosit și de avere românească: până în anul 1848 Românii de pe așa numitul pământ regesc plăteau dijma popilor săsești, iar după 1848 dijma aceasta a fost răscumpărată dându-le statul milioane, pe cari le plătim pe rând tot noi, cum s'a făcut și cu răscumpărarea pământurilor iobăgești. Tot așa stă lucrul cu averea așa numitei universități săsești, despre care am scris în numărul trecut.

Ce privește pe Unguri, aceștia n'au avut să jertfească nimic pentru școalele lor, căci statul îi îmbuibă, decând cu dualismul nenorocit, cu milioane în fiecare an, — milioane din visteria statului, pe care o umplem noi.

De faptul, că noi Românii avem cel mai mulți analfabeți, s'au folosit guvernele dușmane națiunii noastre și pentru a ne răpi drepturile cetățenești, ceea ce am văzut când s'a votat legea cea nouă electorală, care își bate joc în modul cel mai mișelesc de noi.

Generația (rândul de oameni) de acum nu mai poate drege mult în privința ei. Dar are sfânta datorință să grijească de generațiile, cari se ridică acum. Acestea nu mai este ertat să fie tot așa, cum sunt cei de acum, lipsiți adecă în număr mare de știința de carte. Iar știința de carte se câștigă în modul cel mai firesc și mai ușor în *școală*.

Trebuie să grijim deci, ca nici un copil de Român, băiat sau fată, să nu mai rămână de-acum înainte fără știință de carte. Nu numai atât, ci trebuie să grijim, ca nici un copil de-al nostru să nu părăsească școala până ce nu a terminat bine toate șase clasele ale școlii primare.

* De vre-o câțiva ani încoace, guvernele jidano-maghiare din Pesta, drept mulțumită, că Sașii s'au vândut cu trup cu suflet lor, au început să verse asupra lor potop de sute de mii de coroane pentru școlile lor.

Aici ne izbim însă în timpul de față de un fapt dureros. De câțiva ani încoace, decând cu mișleasca lege a lui Aponi, marele hingher al culturii noastre naționale, ni s'au închis sute și sute de școale. În locul lor nu s'au deschis în foarte multe sate nici o altă școală spre marea bucurie a dușmanilor nostri, cari văd crescând generațiuni întregi de Români fără școală. Aceștia vor fi sutele de mii de iobagi ai viitorului, cari vor fi lipsiți de drepturi politice și vor fi încărcăți numai cu datoria dărilor grele în bani și sânge. Aceste sute de mii vor fi nenorociții viitorului, pe cari îi vor jăcmăni toți veneticii, cari calcă pământul nostru românesc.

În satele, unde guvernele au deschis școli, nu au făcut-o aceasta cu gândul de-a da o cultură adevărată copiilor nostri, ci cu gândul de a-i îndobitoci cu o limbă străină. Căci nu au deschis școli românești, dupăcum e hotărât prin legea de naționalități din anul 1868, ci școli cu limbă de propunere străină.

Ce să facă părinții, cari se văd în fața școlilor de felul acesta? Toți ceice au și numai o umbră de putință își vor da copiii la școala românească, dacă e una în apropiere. Unde se află școală națională în comuna, care are și școală străină, nu mai încape îndoeală, că săvârșește o adevărată crimă părintele, care-și dă copilul la cea străină. Când nu va fi însă nici o școală românească destul de aproape, va fi nevoit să-și dea copilul la școala străină.

Dela început poate să fie părintele sigur, că în școala aceasta nu e mare propceală. Învățătorul străin, fără să cunoască firea poporului nostru, fără să cunoască limba copilului, cu porunci aspre de-a nu se gândi la cultivarea minții și a inimei copilului de Român, ci tocmai la îndobitocirea lui, de se poate la stricarea sufletului lui românesc, se va gândi numai la aceea cum să-l învețe câteva vorbe în limba străină, câteva poezii, cu cari să facă paradă când vine inspectorul. Îl va mai învăța o mulțime de minciuni istorice: că Românii sunt numai de câteva sute de ani în țara aceasta, care a fost tot ungurească, pe când de fapt Țara aceasta e de mii de ani românească și tocmai Ungurii și Sașii au venit aici după noi. Îi va mai învăța, că toți bărbații mari și oștirile, cari au apărut pământul nostru dintre Carpați și Tisa de năvălirile barbarilor au fost maghiari, pe când de fapt mulți dintre bărbații aceia au fost Români, ca Ioan Huniade, Pavel Chinez și alții, iar oștirile lor au fost compuse în marea lor majoritate din Români, din vitejii țărani români.

Dar în școalele acestea tot vor învăța ceva bun: vor învăța să cunoască literile și vor învăța socoteala. De învățarea literelor se vor folosi părinții, ca să învețe pe copiii lor carte, *sfânta carte românească*. Fiecare casă românească din nenorocitele sate românești cu școală străină trebuie să se prefacă în școală românească. Să nu se scumpească părintele român pentru câteva coroane pe an și să cumpere încă deacum din toamnă abecedar românesc, carte de cetire românească, din care să învețe copilul carte românească. Când vede, că copilul cetește binișor în cartea de cetire, îl va pune să cetească într-o foaie națională, care nu e ertat să lipsească din nici o casă românească. Părintele se va face membru ajutător la Asociațiune, de unde va primi

în fiecare an o mică bibliotecă românească.

Nu se va mulțumi numai cu atâta. Tata și mama va învăța mereu pe copil, că nu este neam mai ales ca cel românesc, că nu este limbă mai frumoasă ca cea românească. Îl va învăța, că nu e nimic mai nepotrivit ca tot ce e străin!

Lucrând astfel, părinții români vor zădărnici răul împreunat cu trimiterea copilului la școală străină și vor întoarce spre folosul neamului puținul bine, învățarea cetitului și scrisului, ce se poate avea dela o astfel de școală.

Tisa pe lucru? O foaie jidano-maghiară a adus știrea, că Tisa ar fi început tratative (consfătuiri) de „împăcare“ cu arhieriei (mitropoliții și episcopii) nostri. Dacă e adevărat, atunci și numai faptul, că nu s'a adresat mai întâiu Comitetului națiunii române, e o dovadă, că încearcă o nouă apucătură. Dar și altminteri până nu se va pune în aplicare (să se iee în seamă) legea de naționalități și nu se va introduce votul universal, egal, secret și cu cadastru național orice încercare de felul acesta putem ști de mai înainte, că e o *încercare de nouă seducere a națiunii române*.

Bietul Berchtold! Impotriva lui Berchtold, cel cu alianța maghiaro-bulgară contra Românilor, a ridicat ciomagul chiar și cumnatul său, contele Caroli. Într'un articol publicat într-o gazetă nemțască din Viena își bate joc într'un mod crud de politica lui Berchtold, *cu toate că acesta a făcut numai politică jidano-maghiară!* Caroli scrie: La început am cerut, ca Turcia să rămână așa cum a fost, dar ideea aceasta am părăsit-o. Prin aceasta am pierdut alipirea Turciei, dar n'am câștigat nici alipirea celorlalte state balcanice. Pe Bulgari nu i-am putut scăpa, ci a trebuit să privim nemișcați, cum România le dă lovitură cea din urmă. Prin revizuirea păcii dela București am vrut să ajutăm Bulgariei. Asta nu am putut-o face, dar am ajuns în conflict (neînțelegere) cu Germania, aliata noastră. Învingătorii nu nouă au de-a mulțumi învingerea lor, iar cei învinși cu drept cuvânt ne pot nouă băga vina pentru pierderile lor grozave.

Are dreptate contele maghiar. Dar nici el nu vrea să mărturisească adevărul întreg, că rușinea Austro-Ungariei a fost pricinuită în primul rând de asuprirea Românilor și a Sârbilor din Transilvania și Ungaria. Dacă va mai țineă multă vreme aceasta asuprire, atunci cine știe ce va mai urmă!

Procesele — sunt semnele de pace? Pe când din unele părți se svonesc mereu știri despre tratative de pace între Români și Maghiari, pe cealaltă parte se încep din nou procesele. Mercuria viitoare se va țineă la Cluj pertractare în cauza procesului pentru articolul „Macedonia Ardealului“ publicat în Nr. 48 din 1912. Acuzat e redactorul nostru responsabil, dl Nicolae Bratu, care a luat răspunderea pentru publicarea articolului. De asemenea suntem informați și despre alte procese, între cari și cel pornit contra Românilor măiereni din Sibiu, cari „ar fi demonstrat“ când cu instalarea preotului lor acum câteva săptămâni.

Bine, măriți arhieriei, acestea sunt semnele înainte vestitoare de pace? Nu

sunt acestea dovezile unei noue trageri pe sfoară a împăciuitorilor?!

Luați bine seama, că perdeți poporul cu totul! Acesta așteaptă dela o eventuală pace *schimbarea sistemului de guvernământ*, iar nu aruncarea de fărîmituri sau ceva hatăruri personale.

Una ca asta ar fi cea mai mare greșală posibilă în zilele noastre. La concluzia aceasta am ajuns pe baza sutelor și miilor de scrisori, ce primim din sinul poporului nostru, — pentru care e scrisă aceasta foaie, — ce de peste 20 ani lucrează la ridicarea lui în cultură și povățuirea pentru tot ce îi poate fi bine și folositor.

Iar că noi, lucrând în aceasta direcție, am merită sprijinirea din partea statului — și nu prigonirea cu procese — ne-o dovedește din destul faptul, că azi „Foaia Poporului“ e așteptată în casa țaranului nostru „mai tare ca ziua de Paști“, iar numărul cetitorilor s'a înmulțit chiar și în cele mai părăsite și mai înapoiate ținuturi, dată fiind și ieftinătatea acestei gazete.

Intr'adevăr, așteptăm cu fruntea sănină, ca să vedem, unde vor duce aceste stări de lucruri: pe deoparte se pun la cale consfătuiri de pace, iar pe cealaltă procese de presă...

Conflict între Italia și Austro-Ungaria. Toată lumea știe, că lucrări bune de zidărit cu ciment, apoi de poduri mari, de drumuri măiestrite nu se poate face fără Italieni. Cu toate acestea guvernatorul din Triest, port austriac, dar locuit de Italieni în majoritate, a dat afară din slujba orașului pe toți Italienii, cari lucrau la iluminat, canalizare ș. a. Ministrul Italiei din Viena a arătat lui Berchtold, că fapta aceasta nesocotită a supărat rău pe Italieni, mai ales, că s'a întâmplat tocmai în ziua, când în Viena serbătoriau cu mare alaiu pe generalul italian Caneva.

Dar când a fost politica austriacă cum se cade? Nouă ne pare bine de acest conflict, căci e în interesul nostru, ca și al Sârbilor, ca între Italia și Austro-Ungaria să se lămurească lucrurile!

Unde duce încercările de maghiarizare în armată. La Vârciorova, în România (lângă granița Bănățului), a venit un tinăr cu numele August Walter, ud până la piele și mai mort de foame. El spunea, că a scăpat cu mare greutate din Seghedin, unde eră sergent în batalionul de pioneri. Aici eră un căpitan maghiar, care-l chinuia în modul cel mai barbar, pentru că nu știă ungurește. Tinărul e adevărat din Bohemia. Ne mai putând suferi purtările Ungurului a dezertat și a venit în România, trecând Dunărea în not. Românii din gara Vârciorova l-au primit cu multă dragoste, l-au îmbrăcat și l-au hrănit. Walter va rămâne în România, unde va găsi de lucru, căci e un bun mecanic.

Iată unde duce încercarea cu limba maghiară în armată. În armată, fie împărătească, fie la honvezi, trebuie să fie orice limbă deopotrivă de îndreptățită și ofițerul, care încearcă să silească pe soldați să vorbească limba maghiară, trebuie să fie lămurit. Altminteri nu va găsi niciodată pe soldatul de altă naționalitate gata să se însuflească cum trebuie!

Congresul învățătoresc. Foile jidano-maghiare susțineau, că înșiși arhierii români ar fi cerut guvernului din Pesta să oprească congresul învățătorilor nostri. „Telegraful Român“ din Sibiu a publicat o desmintire energică a acestei minciuni, mai ales, că însuși ministrul a spus în ordinul lui, că oprește congresul, pentru că ar fi convocat de un om, care nu e învățător. Aceasta, bine înțeles, încă a fost o minciună, dar guvernele din Pesta trăesc numai din minciuni.

Un lucru e adevărat: Mangra dela Oradea a oprit dela congres pe învățătorii români, cari au nenorocirea să lucreze în vicariatul lui. Dar care Român îl socotește pe acest ticălos vândut dușmanului nostru între arhierii români?

Episcopie păgână greco-orientală maghiară. Gazetele jidano-maghiare, în frunte cu „Budapești Hirap“, *organul guvernului lui Tisa*, publică mereu articole, în cari arată, cum se va înființa episcopia maghiarizatoare greco-orientală. Ele spun, că în Ungaria întreagă sunt vre-o patruzeci de mii de „Maghiari“ greco-orientali, adică Greci, Sârbi și Români maghiarizați (în Săcuime sunt vre-o zece mii de Români greci, cari nu mai știu, din vina autorităților bisericești, românești). Dar la Români, pe cari vrea să-i vâre în numita episcopie, numără și pe cele două sute de mii de Români, cari din nepricepere au spus, că știu ungurește în loc să fi spus întâiu că sunt Români.

Știri politice din străinătate

Conflictul turco-bulgar. Ascultând de sfatul Puterilor — căci nu aveă încătrău — Bulgaria a trimis delegați la Constantinopol, ca să cadă la o învoială cu Turcii. E sigur, că Adrianopolul va rămâne turcesc.

Albania. Puterile și-au numit delegații în comisiunea, care are să hotărască granița Albaniei de către Grecia. — Despre stările dinlăuntru ale Albaniei, gazeta „Zeit“ din Viena publică știri triste. Căpeteniile albaneze, un fel de nemeși ca la noi, nu se gândesc la îmbunătățirea stării poporului albanez, ci cum să ajungă fiecare

dintre ei mai mare. Mulți dintre ei nici nu vreau să știe de guvernul albanez din Valona, ba chiar ministrul de interne, Essad-Pașa, fost comandant în Scutari, lucrează contra guvernului, din care face parte. Vina acestor stări triste o poartă nu numai lipsa de cultură și de dragoste de neam a șefilor albanezi, ci în rândul întâiu guvernul monarhiei noastre, care a început să lucreze cu bani printre acești nemeși ticăloși, ca să țină cu ea și nu cu Italia. Se nțelege, că acum și Italia a început să lucreze cu bani, ca să-i câștige pe cât mai mulți de partea ei. Din aceste lucruri necurate se vede de nou, că toată vorbăria lui Berchtold despre dreptatea libertății *naționale* a Albaniezilor a fost o apucătură ungurească. Scopul înființării Albaniei n'a fost, ca să se dea libertate națională unui popor, ci ca Albania să nu ajungă nici sub stăpânirea Serbiei, dar mai vartos nu sub a Italiei, de care se teme Austro-Ungaria foarte mult în Marea-Adriatică. Dar de ce se teme nu va scăpa!

Serbia. Primministrul Pasici a trecut prin Viena, unde a avut o convorbire cu un prieten al lui Berchtold. Acestuia i-a spus, că Serbia nu se va alipi nici de Rusia, nici de Austro-Ungaria, ci va căuta de interesele ei proprii. Serbia nu se va sprijini pe Europa, ci pe noua înțelegere cu statele balcanice, cu cari va căuta să trăească în pace, chiar și cu Bulgaria. Pasici crede, că pacea dela București va ține, de altminteri Serbia e gata pentru orice întâmplare. La urmă a declarat, că Sârbii vor să trăească în pace cu Austro-Ungaria, dar se vor conduce după interesele lor, iar nu după porunci date din Viena.

Declarațiunile lui Pasici sunt pentru noi cu atât mai plăcute, că aceasta va fi și politica României.

Mărirea armatei austro-ungare.

Ministerul de războiu va prezenta celor două camere (dieta), din Viena și din Pesta, un proiect de lege, prin care se cere mărirea armatei austro-ungare.

La aceasta se vede ministerul îndemnat pe deoparte din cauza, că atât Franța și Rusia, cât și Germania și-au mărit în mod însemnat armatele. O altă cauză, și aceasta e de sigur cea principală, e că Ser-

bia s'a mărit foarte mult, iar Austro-Ungaria își teme prada bosniacă. România încă s'a întărit mult și-și va întări și ea armata. Pe lângă aceste cauze externe (din afară), mai vin și unele interne (din lăuntru), cum ar fi deosebirea soldaților din armata austro-ungară după naționalități și numărul prea mic de soldați în timp de pace, ceea ce silește Austro-Ungaria în vremuri de primejdie, cum a fost în 1908 și 1912, să cheme prea mulți rezerviști răpindu-i dela munca de toate zilele și din sânul familiilor lor.

Cauzele acestea interne sunt însă rezultatul politicii ticăloase interne și externe, mai ales în Ungaria. Faptul, că soldații sunt de limbi deosebite, nu i-ar împedeca pe soldații români, sârbi, slovaci, croați și chiar șvabi, să alerge cu dragă inimă pentru apărarea patriei. Dar când văd, că și în armată s'a pornit ticăloșia maghiarizării, — când văd, că toate guvernele din patrie sunt numai pentru o parte mică a populațiunii Ungariei, pentru cea jidano-maghiară, iar pentru Români, Sârbi, Croați și Slovaci sunt ciomă, numai un ușuratic în gândire poate aștepta dela aceștia înflăcărarea și voința de-a-și jertfi viața. Pentru că plecând la războiu să-și verse sângele, soldatul trebuie să știe, că răsplata va fi libertate politică, culturală și economică, nu *robie*, cum e în Transilvania și Ungaria.

Iar ce privește politica externă, conducătorii monarhiei să nu cheme soldații la un războiu nedrept, cum ar fi fost cel împotriva Serbiei, care voia să-și cucerească ținuturi locuite mai ales de Slavi în Turcia, și nu în Austro-Ungaria. Aceasta a fost o nepricepere cu atât mai mare, că s'a făcut tot numai la pofta unei mici părțicele din populațiunea Austro-Ungare, a Jidano-Maghiarilor.

Dupăcum spune ministrul de războiu, el vrea sporirea armatei în timp de pace la 262 mii de oameni, din cari Austria să dea 159 de mii, Ungaria 103 mii.

Sporirea aceasta va costa alte sute de milioane, pe cari le vom plăti tot noi naționalitățile apăsate, roabele la o singură naționalitate. Dar tot urciul se sparge odată!

Cu paloșul.

89

Poveste vitească din vremea descălecatului Moldovei

de
Radu Rosetti.

(Urmare).

— Atât eu cât și frate-meu, povestii el, suntem dela Timișoara. Tatăl nostru a fost călăul (hingherul, hoherul) orașului; la moartea lui, eu și frate-meu am moștenit această însărcinare, împărțind datoriile și veniturile ei. Vre-o zece ani am trăit în bună înțelegere și fiecare din noi pusese de o parte câte o grămejoară bună de bani. Cearta a început dela o fată, pe care amândoi voiam s'o luăm de soție. Asemănarea între noi este, precum vedeți, uimitoare, mama noastră pentru a ști care este Ioja și care Antal, îi legase lui o cordea albastră la gât și mie una roșie; mai pe urmă, de oarece amândoi eram siliți de

meseria noastră să purtăm haine roșii ne deosebiă lumea numai prin deosebirea croielii. Șarolta, fata pe care o îndrăgisem, nu ne deosebea decât prin haine și mult a stat la gânduri până când s'a hotărât pe care să-l aleagă.

— Urîtă trebuia să mai fie, întrerupse Berilă, și lipsită de pețitori ca să vrie să se uite la niște ciume atât de urâte și date la meseria scârboasă de călău.

— Tare te înșeli, răspunse Antal, era frumoasă ca ziua, dar săracă, lipită pământului. Ii plăceau rochiile frumoase, mătăsurile, inelurile și brățările de aur împodobite cu pietre scumpe și nevoia o silea să umble desculță; îmbrăcată în zdrențe și fără altă podoabă decât frumuseța ei. Ca s'o câștigăm, amândoi i-am adus daruri și darurile mele fiind mai frumoase și mai multe decât acele ale lui Ioja, m'a ales pe mine. Mare a fost ciuda lui, dar a ascuns-o și s'a făcut că nu-i pasă: ne-am logodit și am hotărât ziua nunții. Ședeam în aceeași casă și dormeau într'aceiași odaie. In di-

minea zilei, în care era să se facă căsătoria, eram amândoi îmbrăcați și gata să plecăm la nuntă, când Ioja, scoțând dintr'un dulap o sticlă cu vin de Tokai, adusă de el cu o zi înainte, m'a poftit s'o deșertăm în sănătatea mea și a Șaroltei înainte de a ieși. Eu am primit fără bănuială, dar de abia deșertasem al doilea pahar, când m'am simțit cuprins de o amețală și de o slăbiciune grozavă și m'am văzut silit să mă întind pe pat. Bucuria, care o văzui în ochii lui Ioja, îmi deșteptă bănuiele și mă făcu să înțeleg că vinul era otrăvit. Am vrut să sar de pe pat, să chem lume în ajutor, să mă duc la un vraciu (doctor), să mă răzbun asupra ucigașului, dar în zadar; nu putui să mișc nici măcar un deget dela mână. Iar el, văzând neputința mea, se apropie de mine și-mi spuse cu un râset de fiară:

— Nu te opintii în zadar: otrava pusă de mine în vin te pune în neputință de a face cea mai mică mișcare vreme de trei zile. Deși vezi și auzi, trupul tău este ca

Ce scriu alte gazete?

„Românul“ (Arad). Sub titlul *Zile mari*, dl Dr. Iuliu Maniu, fruntașul și fostul nostru deputat național în dieta din Pesta, a scris un articol plin de înălțare sufletească. Articolul acesta a fost tipărit și în toate gazetele din România. Dăm și noi partea aceea din el, care arată starea de acum a națiunii române din Transilvania și Ungaria și arată totodată cum *trebuie* să fie și va fi viitorul nostru.

„Robia veacurilor nesfârșite n'a putut trece fără urme peste noi. Chiar greutatea acestor veacuri a făcut să fim într'un grad mai mare decât alții simțitori pentru adierile răcoritoare ale curenților de eliberare. Este firesc deci, că nici întâmplările mai nouă ale glorioasei lupte de desrobire n'au putut și nu pot trece fără să sape urme adânci în sufletul nostru.

„E lămurit deci, că poporul român din Transilvania și Ungaria nu va putea țineă multă vreme înăbușit în pieptul său dorul libertății sale naționale și nu va putea suferi lung timp starea umilită, plină de nenorocire și de suferințe, în care de-atâta vreme se află.

„Lipsit de viața autonomă națională și de drepturile sale politice; scos cu desăvârșire din viața publică de stat; împedat în dezvoltarea sa națională și în îndeplinirea chemării sale; primejduit de desnaționalizare prin școli străine de sufletul și limba sa proprie; alungat cu limba sa cu tot, din toate funcțiunile publice; desmoștenit prin coloniile străine presărate pe toată întinderea ținuturilor românești și sărăcit economicște prin un șir întreg de măsuri luate întru intereselor sale binepricepute; chinuit și prigonit chiar în credința sa strămoșască prin biserici înființate cu tendințe de maghiarizare: poporul românesc va trebui să pună în mișcare totul pentru eliberarea sa din această sclăvie.

„Azi este mai tare decât oricând pătruns poporul românesc de ideea înălțătoare a libertății naționale, — și azi mai mult ca oricând trebuie să pretindă, stringându-și toate puterile, toate drepturile ce-i cuvin în temeiul trecutului său istoric și în al vredniciei sale proprii.

„Speranța, că lumea civilizată nu va suferi și mai departe fărădelegile unei

nepotriviri istorice înstăpânite de Maghiari prin stăpânirea lor de rassă și convingerea, că puternica conștiință a milioanelor de Români, însuflețiți și înviorați de pilda strălucită a fraților lor, va da viu răsunet glasului zilelor mari, pe cari le trăim: — sunt sigur — vor face ca înțelegând șoaptele tainice amuțite de suferințele trecutului să mergem cu bărbăție și fără întrerupere pe calea ce duce la înfăptuirea îndreptățiților noastre năzuințe, consfințite prin tradiția atâtor veacuri grele.“

Austria și Românismul.

Gazeta „Gross-Österreich“ din Viena, o foaie, care mereu arată ticăloșia politicii austro-ungare față de naționalitățile din Ungaria, publică sub titlul *Austria și Românismul* un șir de articole, în care arată toate mișeliile săvârșite împotriva noastră.

În articolul cel dintâiu spune, că dacă popoarele dela granița de meazăzi a Austro-Ungariei strigă la toate prilejurile *Jos Austria!* aceasta e a se mulțumi faptului, că ele nu înțeleg dualismul, căci de fapt, când strigă *Jos Austria!* ele înțeleg *Jos Ungaria!* În adevăr, ce ar putea avea Germanii, Italienii, Rutenii, Polonezii, Cehii din Austria cu Românii din Transilvania și Ungaria?

Articolul arată apoi ce greșală mare s'a făcut, când Maghiarii au fost socotiți de cine știe ce popor însemnat, căci aceasta a înstrăinat sufletele Românilor față de împărăție, și nu numai ale Românilor din Austro-Ungaria, ci și ale celor din România. Și doară e știut de toată lumea, că credința Românilor din monarhie către țară și Împărat a fost totdeauna proverbială. Politica cuminte a monarhiei ar fi trebuit să caute să câștige prietenia Românilor, cari sunt o națiune de cincisprezece milioane. Aceasta prietinie însă nu s'a putut câștiga din cauza Maghiarilor.

La sfârșitul acestui articol se arată apoi, cari sunt cererile Românilor așa cum le-a spus mitropolitul Șaguna în anul 1849, cereri, cari au rămas neschimbate până azi. Dacă s'ar fi împlinit aceste cereri, Austria ar fi scăpat de dualism și ar fi devenit patria adevărată a tuturor națiunilor, nu temniță pentru multe din ele.

Dela despărțămintele „Asociațiunii“.

Despărțământul Zărnești și-a ținut adunarea în frumoasa comună românească *Poiana Mărului* (comit. Făgăraș) sub conducerea dlui Ioan Ionică, dir. despărțământului și inginer silvic. Înainte de ședință a fost o *expoziție de copii* aranjată de agentura locală cu ajutorul dlui Dr. Pompiliu Nistor, medic. Au fost expuși 86 copii dela 2—4 ani, toți sănătoși și dolofani. Din aceștia au fost premiați 65 cu suma totală de 123 coroane.

În ședința, care a urmat expoziției, s'a citit raportul despre activitatea (munca) comitetului cercual în 1912/13. Din raport se vede, că acest comitet a muncit mult mai ales prin ținerea de prelegeri și aranjarea la serate literare populare. Tot raportul constată însă, că unele agenturi nu-și fac datoria, lăsând bibliotecile în părăsire și neinteresându-se de câștigarea de membri noi. Foarte neplăcut au fost atinși Românii adunați, când au aflat, că *doi protopopi români* nu mai vreau să fie membri ai Asociațiunii. Tristă pildă!

Adunarea a mai hotărât să se apuce de înființarea de *cooperative* (tovărășii), să înființeze un *birou de informațiuni gratuit pentru popor* în afaceri economice, juridice (de procese) și financiare (dări ș. a.) și să ceară dela cei chemați, ca toți tinerii, cari vor vrea să primească un stipendiu românesc, să facă mai întâiu un examen din limba și literatura română. Măsura aceasta ar fi foarte bună, căci din fundațiunea Gojdu s'au dat stipendii unor băeți, cari nici nu știu cum se cade românește și nici nu-și bat capul să învețe limba lor maternă.

Aviz.

Abonați „Foaia Poporului“ de acum până la anul nou cu 1 cor. 50 b. — La cerere se trimit ori cui **numeri de probă gratis. — Scrie pe o carte postală!**

Toți abonații, când trimit bani sau alte scrisori, sunt rugați a ne scrie și numărul de pe fașia sub care primesc foaia. Asta e de lipsă pentru orientarea noastră asupra mai multor lucruri.

mort în acest răstimp, să știi că acuma am să te îmbrac cu hainele mele și am să pun pe ale tale: mă voi duce la nuntă și mă voi căsători cu Șarolta în locul tău. Celor se vor miră de lipsa lui Ioja, le voi răspunde, că el a băut toată noaptea și că acuma este atât de beat încât nu se poate scula de pe pat. Iar astă noapte să știi că voi veni cu Șarolta aice, că ne vom iubi sub ochii tăi, apoi voi desgropa, atât banii mei cât și pe ai tăi de sub cărămida de lângă vatră și că vom plecă spre țări depărtate. Făcu cum zisese. Imi luă hainele și mă îmbracă cu ale sale fără ca eu să fi putut face cea mai mică opunere, apoi plecă la nuntă. Sunt cincisprezece ani de atunci, prin multe trecut-am, dar nu pot uită cazna acelei zile și mai ales a acelei nopți. Veni seara cu soția lui: cu logodnica, cu iubita mea. Avu îndrăzneala să-i spuie în fața mea ceeace făcuse cu mine și cum se căsătorise cu dânsa în locul meu. Șarolta rămase întâiu mută și spărietă dar, când auzi că are să ieie averea lui și averea mea și

are s'o ducă în locuri depărtate, firea ei lacomă se arată în toată uriciunea; unii batjocurile ei cu batjocurile lui. Multe chinuri văzut-am, multe pricinuit-am, dar nici una nu s'a putut apropiă, chiar de departe, de cazna grozavă de care avui parte în acea noapte. Avură cruzimea să se desmierde în fața mea: cum nu mi-a plesnit inima și mintea de durere și de turbare nu înțeleg: acuma, după atâția ani, amintirea acelor ciasuri mă înfiorează, mă înnebunește.

Și picături groase de sudoare se văzură curgând pe fața nenorocitului.

— Au desgropat banii adunați de mine galbăn cu galbăn și luând toate lucrurile de preț aflate în casă, au pornit înainte de ziuă, pe niște cai pregătiți de mai 'nainte. Două zile și două nopți am mai rămas în aceiași stare de neputință, blăstămându-mi soarta și îndurând chinurile mai multor iaduri. Când în sfârșit, mi-am recâștigat puterile, m'am găsit în neputință să urmăresc pe fugari, căci ei îmi luase tot și nu aveau nici cu ce cumpără un cal. Dorul de

o răzbunare cumplită și grozavă mă ardea: dar a trebuit să vând tot ce aveam și să muncesc pentruca să pot începe îndeplinirea ei. Cunoscând acuma ce este chinul, deși mi-aș fi dat viața pentru a putea supune pe frate-meu și pe Șarolta caznelor celor mai îngrozitoare, nu-mi mai fû cu putință să-mi urmez meseria chinuind pe alții, mă lăpădaiu de dânsa și căutaiu alte mijloace de câștig.

Dar nime nu voia să întrebuinteze slujbele aceluia ce îndeplinea o sarcină privită de toți ca spurcată. Trecură doi ani până când mă văzui în stare să mă pun pe urma acelor care își bătuse într'atâta joc de mine. Aflasem că ei se îndreptase spre Țara Leșască; îi căutaiu în Cracovia, în Liov, dându-i de urma lor la Halici, de unde plecase cu două luni înainte de venirea mea, după ce Ioja își îndeplinise meseria în acel oraș aproape doi ani. Dar calul îmi pierise și alți doi ani trecură până când putui să plec la Kiov, unde ei se așezase. Dar, la sosirea mea acolo, întâmplarea făcu ca să

„Asociațiunea“ la Orăștie. Serbările culturale din Orăștie.

În numărul trecut am publicat programul tuturor serbărilor, ce să aranjează la Orăștie din prilejul adunării generale a Asociațiunii. Astăzi dăm și *programul concertului* Reuniunii române de cântări din Orăștie, la 1/14 Septembrie 1913: 1. „Imnul Astrei“, cor mixt cu acompaniament de orchestră de I. Murășan. 2. „Înșirăte Mărgărite“, cor mixt de Dr. L. Domide. Soliști dna Veturia Tritean, dl A. Cristea și dl A. Medrea. 3. Arie din opera „Don Carlo“ de G. Verdi, cu solo de sopran cântat de dna Veturia Tritean, acomp. la pian prin d-șoara Cornelia Man. 4. „Peste Deal“ cor mixt de I. Vidu. Solo de sopran cântat de d-șoara Mariți Vasilca. 5. Piesă din Chopin executată la pian de d-șoara Cella Delavrancea. 6. „Hora Dobrogeană“ cor mixt de N. Popovici cu acompaniament de orchestră. 7. Duet din „Sezătoarea“ de Dr. T. Brediceanu cântat de d-șoara Mariți Vasilca și dl A. Medrea, acomp. la pian prin d-șoara Geni Branga. 8. Doine de Dr. T. Brediceanu, cântate de dna Veturia Tritean, acomp. la pian prin d-șoara Cornelia Man. 9. „Mama lui Ștefan cel mare“ cor mixt cu soli și acompaniament de orchestră de G. Dima. Soliști dna Veturia Tritean și dl Aurel Medrea.

Notă. Trenurile la Orăștie sosesc dinspre Arad înainte de amiază la oarele 6.30, 11.53, după amiază la 4.24, 5.15, apoi la 9.56 și 10.54 seara. Dinspre Teiuș dimineața la 4.20, 5.33, înainte de amiază la 10.33 și 11.51, după amiază la 3.39 și 9.55 seara. La fiecare tren vor fi trăsuri și aranjieri, purtând bandă albă. Comitetul central sosește Sâmbătă d. a. la 3^{1/2} ore și i se face primire oficioasă. Biroul serbărilor și al presei e în Casina română. Pentru serbări nu s-a pregătit program special, ci numărul festiv al revistei „Căsanzeana“ va cuprinde întreg programul.

Afluența e mare, deci Onor. oaspeți sunt rugați să însușească după putință cu ce tren sosesc și câte persoane. *Coresp.*

Indemnăm din nou poporul din jurul Orăștiei, ca să iee parte în număr cât mai mare la serbările aranjate din prilejul adunării generale a Asociațiunii.

mă întâlnesc față în față cu Șarolta: înainte să fi apucat să pun mâna pe dânsa, ea se perdă în mulțime și, dând lui Ioja de știre că am sosit, amândoi pleacă fără a pierde o clipă. După o zăbavă de câteva luni în Kiev, plecau căutându-i în Vladimir și în Novgorod. În acest de pe urmă oraș aflău că Șarolta fusese prinsă de Ioja iubindu-se cu altul și tăiată bucăți cu toporul, iar făptuitorul plecase la Moscva. L'am căutat acolo, în Iaroslav, în Hotin, în Orhei, în Suciava, fiind neconținut silit să mă opresc spre a agonisi banii trebuitori pentru trai și pentru urmarea călătoriei. În Suciava am aflat că el este de trei ani călăul acestui oraș; îndată ce mi-a fost cu putință am plecat: astăzi la toacă am ajuns în Bacău și, arătându-mi-se locuința lui, într'amurgul m'am furișat într'însa după ce am izbutit să deschid ușa. Eram încredințat acum, că ciasul așteptat de atâția ani a sosit în sfârșit. Când am auzit pași, m'am pus la pândă după ușă, gata să mă arunc asupra lui, să-l dobor la pământ și să-l

Literatură și știință

Ținutul ocupat de România din sudul Dobrogei.

Dl profesor G. Murgoci, care a și făcut câteva călătorii prin România-Nouă, adică ținutul Turtucaia—Silistra—Dobrici—Balcic, îl descrie într-o gazetă din București din mai multe puncte de vedere. Pe noi ne interesează tot ce privește România, inima națiunii noastre, tot așa de mult, ca și pe frații de-acolo, de aceea dăm în celece urmează partea mai însemnată din descrierea dlui Murgoci.

Câmpia, care se întinde dela Dobrici și Balcic spre răsărit, are un pământ negru, cel mai bun pentru cultura cerealelor, unde crește un grâu tot așa de bun ca și cel din România. Ținutul păduros dinspre vechea graniță a Dobrogei are un pământ păduresc, care e foarte sărac și nu prieste cerealelor (grâului, orzului, cucuruzului ș. a.). În schimb, aceste pământuri sunt bune pentru vii, tăbac, sfeclă (napi) de zahăr și alte plante, cari cer o îngrijire mai mare.

Coasta de argint, care se întinde dealungul mării dela capul Caliacra până la satul Ecrene lângă noua graniță româno-bulgară și cuprinde și cele două orașe Cavarua și Balcicul, are o climă foarte dulce și vara și iarna din cauza, că prin dealurile cari se întind ca un arc e ferită de orice vânt dinspre meazănoapte. Pe vâlcele și între stânci crește *smochinul*, în grădini sunt mulți persici și *migdali*.*) Pe muchi și prin vâlcele sunt vii renumite, cari au făcut ca în vechime, înainte de nașterea lui Christos, orașul Balcic să fie numit Dionisiopolis, adică orașul lui Dionisiu, care eră la Grecii cei vechi zeul beției (Romanii îi ziceau Bacchus).

Câmpurile de grâu dintre Balcic și Dobrici sunt dintre cele mai bogate și cam așa e totdeauna. Vite sunt mai puține, căci lipsesc bălțile și pășunile, afară de aceea moșiile sunt tot mici. Pe-acolo nu vezi nici turme de oi, nici cirezi (ciurde) de vaci. Fiecare locuitor crește numai atâ-

*) Noi în Ardeal și Ungaria zicem rău *mandule*, vorbă poezică după nemțește, dela cari au luat-o și Maghiarii. Bine românește e *migdal*, ear fructul *migdală*.

leg; ceeace a urmat știți.

Cărăbuș și Berilă rămaseră câțva în tăcere după isprăvirea acestei povestiri, în sfârșit Cărăbuș zise:

— Dacă faptele au fost precum ne spui, apoi ele te-ar îndreptăți să urăști pe frate-tău. Dar să vedem ce știe să spuie și el. Ioane, desleagă brațele celui alt și scoate călușul din gură.

Ion deslegă brațele lui Ioja, îi ridică partea de sus a trupului și voi să-i sprijine capul de perete dar în zadar, capul și umerile lunecară pe perete și căzură jos. Voi să-i scoată călușul din gură, dar îi fu cu neputință, căci dinții îl strângeau cu o putere de neînving.

Simțind că obrazul este rece ca ghiața, se uită mai de aproape la fața călăului, își apropie urechia de pieptul lui, apoi se întoarse către tovarăși și zise:

— Ii mort!

Cărăbuș luă în mână opaița și, urmat de Berilă se apropie de călău lângă care ingenunchiă și începă să-l pipăie. În cu-

tea vite, câte poate ține pe lângă casă. Nici cultura pomilor și nici grădinăritul nu sunt destul de dezvoltate.

Orașele devenite românești se numesc Silistra, Turtucaia, Curtbunar, Dobrici, Balcic și Cavarua. Cele din urmă trei au și case nouă, mari, cu câte două trei rânduri. Primăriile n'au făcut însă nimic pentru ele, căci nu sunt nici pardosite, nici canalizate.

Satele, mai ales cele din ținutul păduros, au o înfățișare foarte frumoasă: toate casele de piatră, unele cu două rânduri, vărute sau vâpsite de curând, așa că nici nu crezi să fie case de țărani. Când intri înăuntru însă, îți vine să fugi: e o murdărie și un miros de nesuferit; familii întregi trăiesc la un loc cu porcii, vițee și alte animale; în casă nici o mobilă. În cele mai multe case, atât de frumoase pe dinafară, patul și furculița sunt lucruri necunoscute.

Toate satele acestea au *fântâni* (cisme) frumos făcute și cu o apă foarte bună, rămasă de pe vremea Turcilor, cari se îngrijesc pretutindeni să aibă apă bună. Aceasta însemnează mult în bucata aceasta de loc, unde apa se găsește numai la o adâncime de 50—60 metri.

Cei mai mulți *locuitori* sunt Turci. În ținutul cu pământul negru, bun, Turcii și alți creștini au fost scoși de guvernele bulgărești prin mijloace — ungurești și Bulgarii au luat sate întregi în stăpânire. Autoritățile românești vor trebui să controleze cu deamărunț drepturile de proprietate, căci Bulgarii au cotopt și stăpânesc aproape tot pământul. Turcii și Tătarii au ajuns un fel de robi la Bulgari, Grecii s'au retras pe la orașe, iar Românii, cari au fost pe-acolo (nu cei de pe lângă Dunăre), unii s'au bulgarizat, alții vorbesc turcește. Turcii așteaptă pe Români cu mari speranțe și cu o vădită bucurie; Bulgarii sunt tăcuți și nu le vine a crede, că „mămăliga“ i-a luat cu pământ cu tot. Grecii se simt mai bine sub Români decât sub Bulgari și cei mai mulți vorbesc românește, iar Armenii și Jidani sunt puțini.

Școlile și bisericile sunt clădirile cele mai frumoase, de piatră; școlile sunt de regulă cu două rânduri, având bibliotecă publică, de unde împrumută toți cărți de cetit. Școlile au tot ce le trebuie; apoi pe pereți hărți (mape) frumoase și icoane de ale bărbatilor mari bulgari. În privința a-

rând se încredință că Ion avuse dreptate. Spaima ce resimțise la vederea frăține-său îl ucisese.

— Frate-tău o murit, zise Cărăbuș lui Antal, depunând opaița pe masă.

Atunce Ungurul izbucni într'un șir de bocete și de răcnete de turbare, blăstămându-și în limba lui soarta care îi răpăa orice nădejde să-și poată vedea răzbunarea îndeplinită.

Cei trei Români care înțelegeau ungurește nu-și putură stăpâni greața văzând o ură atât de cumplită.

— Taci, ciumă, îi zise Berilă, nu uita că-ți era frate și că moartea pune sfârșit la toate.

Ungurul tăcu.

— Ce facem acum cu mortul? întrebă Berilă, și ce facem cu cel viu?

— Pe mort îl vom îngropa în beciu, răspunse Cărăbuș, iar cu cel viu vom face ceeace aveam de gând să facem cu acel mort.

— Lumea spune că călăul avea mulți-

ceasta Bulgarii merită toată lauda, pentru că ei nu numai că au știut, că biserica și școala sunt stâlpii unei națiuni, dar s'au și îngrijit să le aibă cât mai bine îngrijite. În satele mai mari și în orașe au școli de meserii și un fel de școli civile cu trei clase. Gimnaziile n'au făcut, căci sunt vre-o câteva în cealaltă Bulgarie și Bulgarii nu vreau să-și crească copiii pentru slujbe, ci pentru meserii și agricultură. La Silistra și Dobrici sunt școli de agricultură foarte bune, fiecare cu câte o moșie de peste 150 jugăre, unde învață în mod practic lucrarea pământului, creșterea vitelor, pomăritul, legumăritul, albinăritul.

Ajungând aceste ținuturi sub stăpânire românească, suntem siguri, că ele se vor schimba înspre bine în scurt timp, cum s'a schimbat și Dobrogea, care fusese o țară sălbatică și cu puțini locuitori când a ajuns în mâinile Românilor.

Dragi tovarăși!

Dragi tovarăși, ai mei boi,
Câte rele și nevoi
Am împărțit eu cu voi
În căldură, vânt și ploi;
De-ar vorbi răsteele
Și ar spune relele,
Câte v'au supt șelele,
Ar plânge și stelele.

Dar voi nimic n'ați cântit;
Ci ați tras, v'ați opintit,
Când am zis „ho!” v'ați oprit,
„Cia!” am zis, voi ați pornit.
Ați strâmbat răsteele,
V'ați îndoit șelele,
Ați biruit relele,
Eu am ajuns binele.

Acum de rele nu-mi pasă,
Căci am casă și am masă;
Am câștigat o moșie,
M'ați scăpat de iobăgie!

Petru O. Orlățanu.

Vechimea hârtiei.

Se credea până nu de mult că hârtia adevărată s'a descoperit abia pe la 1200. Iar un mandat al lui Friederich al II-lea dela 24 Iulie 1230 părea cel mai vechiu

act (document) scris pe hârtie, bucata cea mai veche de hârtie.

S'a crezut deasemenea că hârtia s'a făcut multă vreme din bumbac și că foarte încoace s'a fabricat din cârpe. Karabacek și Wiesner au dovedit că hârtia de cârpe e mult mai veche. Iar profesorul Dr. R. Kobert (Rostock), cercetând hârtiile aduse din Turchestan, unde s'au păstrat îngropate în nisip, a găsit hârtie de coajă de mesteacăn, de foi de palmier și de cârpă.

Din pielea de pe trunchiuri tinere de mesteacăn făceau foi de hârtie late de câte 4 degete și lungi de câte 20 cm. Nu le supuneau la nici o pregătire deosebită.

Foi de acestea, vechi de peste o mie de ani, s'au înegrit, dar tot se poate citi scrisoarea de pe ele. Un manuscript de acestea (Bower) se află în Anglia.

Hârtia de foi de palmier (de Corypha umbraculifera) o făceau muindu-le în lapte, tescuindu-le și tăindu-le.

Rudolf Hoernle dela Oxford a găsit astfel de hârtie până la 450 după Christos. În India se întrebuințează și azi.

Hârtia de cârpe a născocit-o în China pe la 150 după Christos Tsai Loun (Friedrich Hirth. Chinesische Studien 1890. Vol. I, pag. 267).

Și anume se făcea ori din fibre de plante de cârpe, chiar dela născocirea ei. Karabacek a dovedit faptul din documente arabe, iar Wiener cercetând documente des-gropate. Arabii au perfecționat fabricarea hârtiei întrebuințând din belșug cârpe. Chinezii făceau hârtie din fibre de un fel de dud (Brovssonetia papyrifera) în veacul I și al II-lea, apoi în al III-lea, etc., de Boehmeria nivea, iar azi de Boehmeria tenacissima (Ramie).

Kobert a cercetat o bucată de hârtie din anul 399 din ruinele orașului Idigutșeri, făcut din Boehmeria cu prea puține fibre de Bronssonetia. E ănsă cu un fel de clei străveziu și presărată cu pulbere de scro-beală apoi tescuită.

Așa dar hârtia era cunoscută din veacul al II-lea după Christos. Dacă ajungea la cunoștința Grecilor și Romanilor, pergamentul n'ar fi ajuns la atâta întrebuințare. Credința că hârtia cea mai veche e cea de bumbac trebuie să o părăsim cu totul.

Sfaturi.

Precum strop cu strop
Fac al mărilor potop,
Tot așa și ban cu ban
Fac din sărac — bogătan.

Precum din copilul mic
Se face încet voinic,
Tot așa cel ne 'nvățat,
Poate-ajunge luminat.

Precum melcu 'ncetinel
Ajunge unde vrea el,
Tot așa și un om schiop
Poate să-și ajung' un scop.

Precum pentr-o roată mică
Stă ciasul, — dacă se strică,
Tot așa pentru'un stricat
Stă binele dintr'un sat.

Petrea Dascălul.

Poezii populare.

Din Sebeșul-de-jos
comitatul Sibiuului.

Tucuți mândră gurița,
Sara și dimineța,
Colea 'n revărsat de zori
Ca să vin ca pețitori.
— Vină bade nu uită
Că pe tine 'ti-oi lua.

Frunză verde din Bănat
Frumos vis mândr' am visat:
Că șediam la voi în casă,
Ca un mire după masă,
Cu nănașa lângă mine,
Să știi mândră c'ar fi bine!
— Bine-ar fi badio de noi
Să ne luăm amândoi.

Cătu-i lumea și țara
Nu e fată ca mândra,
Nici la ochi, nice la față,
Nu e fată-așa frumoasă.

Părăuț, apă domoală,
Face-mi-aș la tine-o moară,
Să-mi vină copilele
Să le macin grânele,
Să le iau vamă pe ele,
Buze dulci și subțirele

Comunicate de Achim Bonea, june.

me de bani, zise atunci Ion, nu-i va fi chel-tuit toți cu Ruja lui Mihai Șandru, oare unde să-i fi ascuns? Ar fi păcat să rămâie pierduți.

— Oricât de mulți ar fi și oriunde ar fi ascunși, zise Cărăbuș, nu ne putem pier-de vremea cu căutarea lor.

Antal, la cuvântul: bani, tresări. Ochii lui făcură ocolul odăii și se opriră asupra vetrii, rămânând ațintiți asupra ei, măriți, ca atrași de un farmec. Toată înfătoșarea lui era schimbată și Cărăbuș, care-l urmă-reau cu ochiul, mirat de această schimbare și cuprins de o bănuială, îl întrebă:

— Ce să fie oare în vatra aceasta ca să privești la dânsa cu atâta încordare.

Ungurul tresări și încetă să privească la vatră, dar numai după oareșicare curgere de vreme întrebă, la rândul său:

— Ce aveți de gând să faceți cu mine?

— Ai auzit că vom face cu tine ceea ce aveam de gând să facem cu frate-tău, răs-punse Cărăbuș.

— Aveți de gând să mă uicideți? mai întrebă Ungurul, cu un tremur în glas.

— S'ar putea întâmpla și una ca asta,

răspunse Cărăbuș.

Ungurul tăcu și privirea lui iar se îndreptă asupra vetrei, dar numai pentru o clipală; apoi zise:

— Dar, dacă mi-ași răscumpără viața?

— Cu ce? întrebă Cărăbuș?

— Cu aur, cu aur mult! răspunse Ungurul.

— Unde este acel aur? întrebă Că-răbuș.

— Asta este treaba mea, răspunse Ungurul.

— Dar când și unde ne-l vei da? întrebă Cărăbuș.

— Aice și îndată, răspunse Ungurul.

— Cât aur? mai întrebă Petrea.

— Singur nu știu, dar mult, răspunse Ungurul, tot cât aveă Ioja.

— Tu știi unde sunt ascunși banii fră-ține-tău?

— Da, știu.

— Și de-ți voi dăruia viața ne vei spune îndată unde se află acei bani.

— Vă voi spune îndată.

— Bine, zise Cărăbuș, îți dăruiesc viața dacă ne spui unde sunt banii; mâne seară

vei fi slobod să mergi unde vrei, unde sunt banii?

— Nu mă înșeli? întrebă Ungurul cu bănuială. Ce chezăsie îmi dai că după ce vei lua banii nu mă vei uicide?

— Chezăsie nu pot și nici nu vreau să-ți dau, răspunse Cărăbuș. Viața ta este în mâinile noastre; dacă ne spui, ți-am fă-găduit să te cruț și se poate întâmpla să mă țin de cuvânt: alegeți.

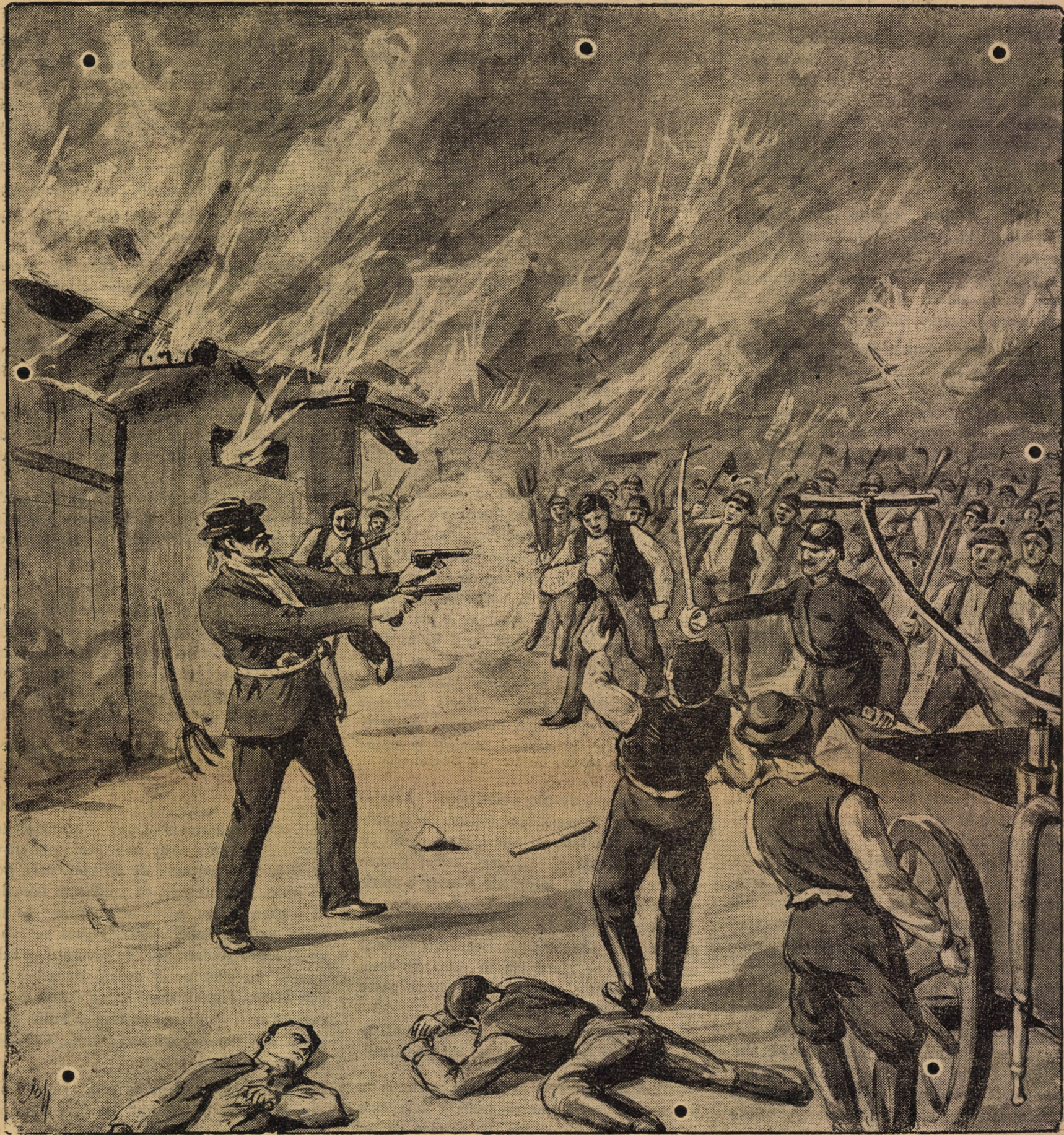
— Mă voiu încrede în cuvântul vostru, zise Ungurul. Dela mijlocul vetrei măsurați o palmă și trei degete spre perețele din fața sobei, apoi de acolo altă palmă și un deget drept spre perețele din fund, pe urmă iar șapte degete spre perețele din față și săpați: veți da de bani.

Ion puse îndată mâna pe un hârleț, iar Berilă făcu măsurile arătate de Ungur. La o a treia lovitură de hârleț, fierul dădu de o piatră. Ion scoase tot pământul de deasupra și de pe împrejurul ei, apoi Be-ri-lă, cu un cuțit, ridică piatra și scoase de sub dânsa un săculeț de piele, pe urmă un al doilea, un al treilea și un al patrulea.

(Va urma)

Ce e în stare să facă un nebun.

— Își omoară întreaga familie, apoi aprinde case și împușcă în toți oamenii, cari îi vin înaintea. —

Făptuitorul acestor întâmplări e învățătorul Wagner din Degerloch (Germania). Această fiară de om, în etate de 35 de ani, era învățător în comuna susnumită. Intr'una din zilele trecute s'a pus însă și și-a omorât atât soția, cât și pe cei patru copii, împușcându-i pe toți în pat. Soția lui era de 32 ani, cele două fetițe mai mari erau de 11 ani una, iar cealaltă de 9 ani, apoi doi băieți, unul de 8 și altul de 7 ani.

După săvârșirea acestei fapte mizerabile, Wagner a plecat la Mühlhausen, un sat în apropiere de Degerloch. În Mühlhausen a fost Wagner mai 'nainte învățător. Aci s'a și căsătorit. Înainte cu patru săptămâni încă venise cu copii la socri. Acum dintr'odată a venit din nou.

Pe la miezul nopții niște vecini cu școala au văzut că arde o șură. Unul din ei a eșit iute în stradă și văzând un om trecând chiar atunci pe aci, l'au întreat

că ce s'a întâmplat? Dar acesta (era Wagner în loc de răspuns îi dă o pușcătură, astfel că omul ce întrebasese a căzut îndată la pământ. Wagner s'a dus apoi mai departe și a aprins o altă șură mai mare. Un om, văzând din casă lumina focului, a deschis fereastra ca să întrebe în stradă ce este? Venindu-i chiar Wagner înainte și întrebându-l omul, că unde arde, Wagner i-a dat îndată un glonț. Nenorocitul învățător a putut fi prins abia când a pus foc în al cincilea loc, unde sosind pompierii să stângă focul, Wagner a început a pușcă în ei cu două revolve deodată.

Fiara sălbatică, în chip de om, care de altcum își ascunsese ochii cu o larvă și avea jur-împrejurul pieptului încă 250 patroane, a omorât 11 persoane în noaptea aceea, iar cu cele cinci (familia lui) sunt 16 victime. Răniți greu sau mai ușor încă sunt foarte mulți. Fiara de om a putut fi

prins numai când n'a mai putut pușcă, fiindcă nu mai avea gloanțe și a voit să-și umple din nou revolvele. Oamenii, cari l'au prins, au pus însă și o bătaie bună pe el, ba i-au rupt și o mână, astfel că a trebuit dus în spital.

În satul Mühlhausen nu este acum nici o familie, care să nu fie în jele, în urma acestor omoruri. Un om, al cărui băiat a fost pușcat de Wagner, a voit să între pe fereastră în spital, ca să-și răzbune asupra ucigașului, dar a fost împedecat.

Despre ucigaș se mai spune, că el ar fi fost un bețiv și un om tare închis în gândurile lui. În urma faptelor săvârșite oricine trebuie să zică, că așa ceva numai un om în stare de nebunie poate face. Medicii, cari l'au cercetat la început, susțin însă, că Wagner n'ar fi nebun, ci el a știut bine ce face. — Ei bine, dar cu scaun la cap încă nu e un om, care face astfel de fapte!

Chipul nostru ne arată momentul, când ucigașul pușcă din două revolve asupra mulțimii.

Știrile Săptămânii.

Sibiiu, 11 Septembrie n.

Noul aeroplan al lui Vlaicu. Aviatorul nostru Vlaicu lucrează cu multă sârguință la construirea celor trei aeroplan nouă cu câte două locuri, cum trebuie în armată. Atelierul, în care se construiesc, se află în hangarul dela Cotroceni. Dupăcum spune, în cel mult două săptămâni aeroplanele vor fi gata.

Dela „Albina”, institut de credit și de economii în Sibiiu. Orele de cassă pentru partide se țin la institut cu începere din 9 Septembrie st. n., dela 8 dimineața până la 12 amiazi și dela 3 până la 5 după amiazi. *Direcțiunea.*

Noul hotel românesc „Orient” din Sibiiu, se va da în întreprindere cu oferte închise până la 15 Octombrie n. și se va deschide la 1 Decembrie 1913 eventual 1 Ianuarie 1914. Atragerea luarea aminte a comercianților și a celor pricepuți în branșa aceasta, ca să înainteze oferte pentru hotelul întreg cu restaurant cu tot sau numai ofert pentru restaurant și separat numai pentru hotel.

După cât suntem informați, reflectanții Români vor fi preferați față de străini.

Sfințire de biserică. Duminecă în 21 Septembrie st. n. 1913, la Sfântă Maria cea mică, se îndeplinește în Cacova Jerei (tracul Indol), sfințirea nouziditei biserici gr-cat. române, a cărei ridicare e mare vrednicie și laudă a puținilor poporeni din aceea mică comună numărând abia 35 familii. Cu toate acestea ei s'au avântat la zidirea unei biserici drăguțe și arătătoare, care parcă chiamă pe creștini să între în ea să-și iee în suflet din pacea ei sfântă și binecuvântătoare.

Inimile darnice a câtorva poporeni a pus în uimire pe toți, cu deosebire întreprinzătorul Vasile Suciu, care a sacrificat din puținul său venit pentru acest scump lăcaș aproape la 1200 cor., asemenea și curatorul primar Vasilie Bica și alți adevărați credincioși, de pe buzele cărora azeai: Dintr'a Domnului dau Domnului. La acest mare praznic, care se va începe la 9 ore a. m. vor servi 6 preoți în frunte cu M. On. D. Ioan Bucur, protopopul tractual. — Fie spre lauda și mângâierea bunului popor și a conducătorilor săi, aceasta mare și sfântă zi de praznic. Iara de jos, la 10 Septembrie 1913. *Em. Irimie, inv. gr-cat.*

Din Srediștea mică primim următoarea veste îmbucurătoare: Comuna Srediștea mică, lângă Vârșet, are numai 145 de fumuri. Locuitorii afară de 2—3 familii, cu toții sunt argați (zileri). Acești oameni săraci deci, cari muncesc nespuse de greu pentru câștigul pâinei de toată ziua, în urma foilor naționale (După cât știm în comuna aceasta merg 14 exemplare din „Foia Poporului”. *Redacția.*) și a conducătorilor înțelepți, au dat dovadă strălucită, că sunt și oameni deștepți și disciplinați. Cum? Atât în comitetul parohial, cât și în sinod au hotărât cu toții, că plătesc plata mare a învățătorului după legea nouă. Apoi pentru a mântui școala și biserica și pe ei însuși din ghiarele străinilor, au înființat o Bancă populară, ca însoțire sistem Raiffeisen cu ajutorul fondului Stroescu prin Astra. În curând vă voi putea scrie și alte vesti frumoase de aici. *Coreșp.*

Holera. În România s'au mai ivit cazuri de holeră, dar în aceleași județe, în cari boala a izbucnit mai întâiu.

În Ungaria au fost până acum numai în comitatul Bereg treizecișidouă de cazuri cu 15 morți. Se dă cu socoteală, că holera a fost adusă de rezerviști veniți din Bosnia și Hertegovina.

În Croația a fost declarat un comitat întreg molipsit de holeră. Au fost și mai multe cazuri de moarte.

La un regiment de infanterie din Bohemia s'au ivit două cazuri. Și acest regiment a venit de curând din Bosnia.

Magnați maghiari în diplomație. De câțiva ani încoace au început să se numească magnați maghiari în diplomație (ca miniștri pe la curțile domnitorilor străini). Ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Berchtold, e magnat ungur, ministrul austro-ungar din Berlin (Germania) e magnat ungur, ministrul din Belgrad e magnat ungur și acum e vorba să se numească un magnat ungur ministru chiar și în Petersburg. Ce ispravă va putea face Maghiarul între Ruși, de cari fuge mâncând pământul când aude Ien a musca (Vine Muscalul) nu știm. Un lucru s'a dovedit însă de câțiva ani încoace, că magnații unguri sunt cei mai nepricepuți diplomați. Se pricep ei la joc de cărți, la muieri, la beții, la călărit, la baluri, la haine strălucitoare (de altminteri dis-ul maghiar e luat dela Poloni, căci Maghiarii au venit în Europa îmbrăcați în piei și zdrențe), dar nu la diplomație. Aceasta o văd și gazetele din Viena, dar chiar și cele din Pesta, cari mai toate cer să nu se mai numească magnați în diplomație, ci oameni cuminți și muncitori.

Isprăvuri de-ale aviatorilor. Aviatorul francez Pegoud și-a întors, la o înălțime de patru sute de metri, aeroplanul cu roțile în sus și a zburat astfel câteva minute. Apoi l-a întors de nou și a aterizat (s'a lăsat pe pământ).

Aviatorul român, locotenentul *Capșa*, a zburat dela Constanța la București cu încă un tovarăș pe aeroplan în timp de două ore și jumătate. Drumul e lung de peste 250 kilometri.

Aviatorii români și cei francezi sunt recunoscuți de cei mai buni pe tot pământul.

Leacul holerei. Toată lumea cunoaște vaccinarea (împunsul de bubat) împotriva vărsatului sau bubatului. Ea se face cu un ser (un fel de zăr), în care se află otravă de vărsat. Otrava aceasta face pe cel vaccinat să nu mai poată fi molipsit. Tot așa s'a aflat și un ser contra holerei. Dar precum vaccinarea cu serul contra vărsatului nu poate scăpa pe celce e deja molipsit, tot așa și serul antiholeric. Așa dară cineva trebuie să se vaccineze până e sănătos, ca să scape de boală. În România, unde acum sunt cam multe cazuri de holeră adusă din Bulgaria, au început să vaccineze pe cei *sănătoși* cu ser antiholeric. În comuna Ștefănești, lângă București, unde s'au ivit cele dintâi cazuri de holeră, au fost vaccinate 480 de persoane și de-atunci (sunt peste două săptămâni) nu s'a mai ivit nici un caz în comuna aceasta.

Iară vărsări de ape. Valea de lângă Șimleul Silvaniei (din Sălagiu) s'a revărsat umplând orașul și împrejurimile. A fost stricată și calea ferată. — Potopuri mari au fost și în câteva județe din România.

Pentru fundațiunea ziariștilor români au dăruit suma de 20 coroane, în loc de anunțuri din prilejul logodnei lor, dl *Ioan Opredan* din Murăș-Oșorheiu și d-șoara *Anuța Pavel* din Săliște.

O faptă bună. Dl *Haralambie Ungur*, comerciant în Tohanul vechiu, a făcut la biserică o fundație de *cincisute* coroane, din veniturile căreia să se dea ajutoare tinerilor, cari vor vrea să se facă meseriași sau negustori.

Fapta dlui Ungur e vrednică de laudă. De-ar găsi cât mai mulți, cari să-l urmeze!

Serbările păcii din București s'au amânat pe timp nehotărât deocamdată.

Nenorociri pe căile ferate. Săptămâna trecută s'au întâmplat câteva nenorociri grozave din cauza unor ciocniri de trenuri.

În *Anglia* s'au ciocnit două trenuri expres lângă Aisigill. După raportul oficial au fost 14 morți și 10 răniți.

Lângă Wallingford în *America de Nord* s'au ciocnit alte două trenuri ticsite de călători. Au fost 11 morți și peste 50 de răniți.

Pe linia ferată Niș-Vranja în *Serbia* s'a ciocnit un tren militar cu unul de marfă. Au fost cinci soldați morți și cincisprezece răniți greu.

Câte grăunțe într'un litru? Un fost director al unei reuniuni germane de agricultură a numărat, câte grăunțe din orice fel de cereale într'un litru. Iată, ce a aflat: un litru îl umplu cu 21 mii 700 grăunțe de grâu, 28 mii grăunțe de secară, 18 mii de orz, 12 mii 500 de ovăs.

Îndrăzneala țigănească. Acum câteva săptămâni unui locuitor din Batania (comit. Cănadului) i s'au furat niște lucruri. Bănușeala căzu asupra Țiganului Talici Mihali. Doi jandarmi s'au dus la bordeiul lui, dar Țiganul n'a vrut să-i lase înlăuntru, cerându-le o cauțiune de 50 cor., dacă vor să între. Se înțelege, că jandarmii l-au dat la o parte și au intrat în bordei. La un semn dat de Talici, șapte Țigani se repeziră asupra jandarmilor. În bordeiul strâmt, aceștia nu s'au putut apăra, de aceea au eșit afară. Țiganii după ei cu cuțite și săcuri. Atunci jandarmii au tras și Tulici căzu mort, alți doi Țigani fură răniți. Ceialalți fugiră, dar fură prinși.

O feară în chip de om. Într'un sat din comitatul Sătmăruului au fost descoperiți doi oameni bătrâni într'o groapă adâncă. Eră un bărbat și o femeie, amândoi desbrăcați, cu trupul plin de bube și de vermi. Bătrânului îi crescuse barba până în brâu. În groapă erau resfirate niște paie putrede, pe ele un urcioc cu apă și un blid murdar, din care mâncau. Cercetându-se, s'a aflat că cei doi bătrâni nenorociți fuseseră așezați acolo de însuși feciorul lor. Acesta a fost dus în temniță, iar bieții bătrâni în spital.

Pentru civilizarea Țiganilor. Din cei 280 de mii de Țigani din Ungaria mai sunt și acum încă zece mii cortorari, cari trăiesc din furturi, cerșit, chiar și crime, pe când ceialalți muncesc ca și oricare alți cetățeni cinstiți. În ministerul de interne se pregătește o lege, după care vor fi colonizați, adică siliți la locuință statornică și cei zece mii de cortorari. Ceice nu se supun sau mai fac rele vor fi așezați într'o temniță clădită anume pentru ei, unde vor fi siliți să lucreze.

Douăzeci de muncitori în mijlocul flacărilor. În comuna *Lăpușnea* (comit. *Murăș-Turda*) s'a aprins o casă, în care se adăpostiseră douăzeci de muncitori și muncitoare. Au ars de vii trei fete, șase muncitori au suferit arsuri grele.

Bufnița cam îngrozește pe omul fri-cos, când o privește, mai ales că are niște ochi mari nemișcați. Într'adevăr, bufnița nu-și poate mișca ochii în cap, în schimb însă își poate suci capul, fără să miște corpul, de să-i vină ciocul înspre spinare.

Pierderile de oameni ale celor patru state balcanice în războiu. Am mai dat știri despre numărul răniților și morților în cele două războaie balcanice. Se înțelege, că numărul exact (acurat) nu se poate ști încă. De aceea și statisticile se deosebesc. Acum mai dăm una după o gazetă franceză.

Serbia.

Armata: 400,000 oameni.

Perduți (morți și răniți): Războiul întâiu 30,000, al doilea 41,000 (cu totul 71 mii).

Muntenegru.

Armata: 30,000 oameni.

Perduți: Războiul întâiu 10,000, al doilea 1200 (cu totul 11,200).

Bulgaria.

Armata: 600,000 oameni.

Perduți: Războiul întâiu 73,000, al doilea 83,000 (cu totul 156 mii).

Grecia.

Perduți: Războiul întâiu 23,000, al doilea 25,000, cu totul 48 de mii.

Turcia.

Armata: 800,000 oameni.

Perduți: 150,000.

Din statistica aceasta se vede, că cele mai mari pierderi le-a avut, în asemănare cu mărirea armatei, Muntenegru, apoi Bulgaria, Turcia, Serbia și în sfârșit Grecia.

Semnele holerei.

În vremuri de holeră, oamenii se grăbesc să creadă că orice durere de stomac e un caz de holeră. De aceea e bine să cunoaștem semnele, cu cari se arată boala. Boala are de regulă patru perioade (părți) până la însănătoșire, trei până la moarte. Am zis „de regulă“, pentru că uneori moartea urmează în foarte scurt timp, alteori boala se arată foarte ușoară.

Perioada întâiu este a incubării și ține sau câteva ciasuri sau câteva zile chiar. Cele dintâiu semne ale bolii încep să se arete de obicei noaptea; când omul este apucat de dureri la pântec, apoi urmează urdinare deasă din ce în ce tot mai verzie ca fierea. Uneori cel cuprins de boală simte înainte de durerile la pân-tece și de urdinare, dureri la capul pieptului, corpul i se răcește și asudă tare.

Perioada a doua se arată prin urdinări foarte dese, cari nu au mirosul obișnuit și sunt compuse dintr'un lichid (materie) apos, fără culoare, în care în-oată niște fulgi alburii. În lichidul acesta sunt microbii holerei. În acelaș timp se ivesc vărsături de materii apoase; vărsăturile sunt dese și însoțite de dureri de stomac. Bolnavul are o sete arzătoare, pe care nu o poate potoli. Udul, care dela început s'a împușinat, acum nu mai iese de loc. Limba este albuie. Pân-tecele este turtit și pipăindu-l pare a fi tare. Bolnavul slăbește v-

zând cu ochii, mâinile și picioarele i se răcesc, pulsul (bătaia sângelui) repede și mic, are cărcei grozavi, trăsurile feții se șterg, circulația sângelui devine tot mai înceată și bolnavul răcește ca gheața.

Perioada aceasta poate ține o jumătate de cias, un cias, o zi sau două zile. Urdinările pot să devină mai puțin numeroase, cărceii încep să dispară, mâinile și picioarele se încălzesc de nou și bolnavul se vindecă. Copiii mai mici și bătrânii pot să moară în perioada aceasta.

Perioada a treia e a morții. Urdinarea încetează uneori. Bolnavul se schimbă la față, nasul se subțiază, ochii i se cufundă în cap, are amețeli, văjuituri în urechi, dureri de cap, glasul i se subțiază, se taie, se stinge. Bolnavul e cuprins de neli-niște mare, se chinuște mereu să verse, are dureri mari și cărcei mai ales la pulpe, se răcește tot mai tare, are sudori răci și cleioase, devine nepăsător, amortește, ochii i se dau peste cap, până ce moartea pune capăt acestor suferințe după câteva ciasuri sau și după două-trei zile.

Perioada a patra e a scăpării. Dacă omul nu moare în perioada de mai înainte, starea bolnavului începe a se îmbunătăți, vinețea corpului piere, pielea se încălzește, udus se face mai regulat, cărceii se împușinează și bolnavul apucă spre însănătoșire sau convalescență. Timpul acesta ține mult și de multeori bolnavul are boale de stomac, urdinare, înțepeniri, uneori i se turbură și mintea în timpul acesta. Dar acum nu mai e nici o primejdie.

Dupăcum se vede din cele de sus, holera e o boală grozavă și foarte chinuitoare, cu toate că nu omoară tocmai așa de mulți cum s'ar crede. Dar, dupăcum am arătat în alt număr al foii, și apărarea de aceasta boală e ușoară, fiind microbul holerei unul din cei mai slabi, care poate fi ușor prăpădit. Lucrul principal e să nu ajungă să-mânța bolii în gură și de-acolo în stomac și intestine (mațe), căci atunci boala nu mai are leac și numai tăria omului o poate birui.

Cea mai bună asigurare contra holerei e curățenia casei, a mânilor, a mâncărilor.

Creșterea igienică a copiilor.

(Urmare din Nr. 27).

VIII.

Semnele de sănătate la copil.

Un copil sănătos, bine nutrit, are carne tare, brațele și picioarele rotunzite bine, pielea roșcată, ochii vioi, somnul lui este liniștit, scaunul nu este apăsător și are culoarea gălbenușului de ouă, urina este fără culoare (ca apa) și aproape fără miros. Copilul sănătos se mișcă cu multă vioiciune. Un copil rău nutrit slăbește, carnea lui se face moale, brațele și picioarele perd din grosimea lor și pielea se încrețește, atâr-nă în jos, mai ales pe fața dinlăuntru a picioarelor. Când va vedea mama lucrul acesta, trebuie să știe, că e rău cu sănătatea copilului. Ea trebuie să caute numai decât, care poate fi pricina. Și de sigur, că în cele mai multe cazuri pricina e nutrirea rea a copilului, din care se nasc boale de stomac și acestea îl slăbesc pe copil, ba îi pot pricinui chiar moartea.

Unele din semnele cele mai sigure, că copilul e sănătos, ni-l arată cumpăna. Cântărind copilul din când în când, vedem dacă

e sănătos, bine nutrit și dacă crește în mod regulat. Par'că văd pe cei mai mulți cetitori nepricepuți, cum rād de sfatul acesta. Auzi dta, să cântărești copilul de tăță! E ne-priceperea, care îi face să rādă, căci la po-poarale civilizate din partea apuseană a Europei cântărirea repetită a copiilor e lucru obișnuit. Iar medicii au constatat de mult, ce greutate trebuie să aibă copilul la diferite vârste, pentru ca să știm, de e sănătos sau ba. Mamele noastre încă pot ușor să-și cântărească copiii, căci în multe sate oamenii au câte-o cumpănă acasă. Iar de nu au, se pot ușor duce cu copilul la boltă.

Un copil născut cântărește între 3 kg. 250 grame până la trei chilograme șapte sute de grame, așa dară mijlociu trei chilograme și jumătate. În cele dintâiu zile după naștere copilul pierde din greutatea sa două până la trei sute de grame, din cauza că intestinele (mațele) se golesc de materiile adunate în ele înainte de nașterea copilului. Aceasta ține numai câteva zile, așa că după o săptămână un copil sănătos își dobândește iar greutatea, pe care a avut-o în momentul nașterii. După împlinirea celei dintâiu săptămâni de viață, greutatea copilului crește în fiecare zi cu câte 15 până chiar 40 grame pe zi. Se înțelege, că numai în cazul, când e sănătos, căci altminteri stă pe loc sau chiar scade din greutate, ceea ce e semn de boală și trebuie să fie îndemn pentru mama, ca să vadă de leac.

Dupăce a ajuns copilașul la vârsta de cinci luni, greutatea lui s'a îndoit și un copil sănătos, bine nutrit, care la naștere cântărește trei chilograme și jumătate (3 kg. 500 grame), trage atunci la cântar șapte chilograme sau chiar șapte și jumătate. La împlinirea celui dintâiu an de viață, copilul cântărește mijlociu socotit nouă chilograme și 600 grame (adecă peste 9 kg. și jumătate).

La cântărirea copilului ne putem folosi de orice fel de cumpănă, cântărind mai întâiu copilul înfășat înainte de a-l scâl-da și însemnându-ne greutatea lui. Apoi îl desfășem și cântărim scutecile, greutatea cărora o scădem din greutatea dela început.

Cărți și reviste.

Dacia preistorică de *Nicolae Densușianu*. După o muncă de zeci de ani, răposatul istoric ardelean Nicolae Densușianu a ajuns în preajma morții sale, să pună sub tipar uriașa lucrare (de peste o mie de pagini), în care se ocupă de istoria pământului românesc înainte de-a apare Dacia, strămoșii noștri și vechii stăpâni ai acestui pământ, în istorie. Densușianu a scos la iveală dovezi, că aici, pe pământul românesc, e țara mamă a popoarelor latine, centrul cel dintâiu al civilizațiunii, unde s'a înjghebat întâia organizare de stat, unde s'au ocupat mai întâiu cu lucrarea metalelor și s'au alcătuit cele dintâiu forme religioase mai înalte. Dl Dr. Istrati a spus într'o ședință a Academiei Române, că aceasta lucrare e una din cele mai mari opere, de nu cea mai însemnată, pe care a scris-o până acum o peană ținută de mâna unui Român.

Recomandăm și noi cu tot dinadinsul lucrarea aceasta pe sama bibliotecilor noastre dela sate. Un exemplar trimis franco costă 30 cor. și se poate comanda dela Asociațiune din Sibiu.

Ultime știri.

Unde mergem?

La încheierea ziarului primim din isvor competent informația, că s'au pus la cale tratative (consfătuiri) de pace între Români și Maghiari.

Spre acest scop arhieriei nostri, împreună cu căpeteniile comitetului partidului național, vor formula cererile, pe lângă cari s'ar putea încheia pace între Români și Maghiari.

Pentru desbaterea acestor cereri, Marția viitoare în 16 Septemvrie n. c., se vor întruni la Sibiu arhieriei bisericești gr.-or. și ai celei gr.-cat. cu mai mulți fruntași ai partidului național român.

Ne aflăm deci puși în fața unor zile mari.

Ca organ, care reprezentăm vederile poporului de jos, și ca unii, cari suntem în măsură a cunoaște — din sutele și miile de scrisori, ce primim din sinul poporului — modul de gândire al celor peste trei milioane de Români, credem că nu greșim, când susținem, că acestor tratative ar trebui să premerge unele lămuriri în cercuri mai largi asupra condițiilor principale de pace.

„Trăim zile mari“, — a zis vrednicul nostru fruntaș, dl Dr. Iuliu Maniu. Asta e într-o toată adevărat!

Și tocmai de aceea nu înțelegem tăcerea profundă și de ce să ne ferim de o discuție publică asupra postulatelor poporului român?

Nu tragem la îndoială dragostea de neam și bunele intenții ale arhieriei noastre, precum și ale conducătorilor partidului nostru. Dar nu putem trece cu vederea a ne exprima convingerea noastră, — care credem că e a întreg poporului român din această țară, — că pacea dintre Români și Maghiari nu se poate încheia fără garanții și fără o schimbare radicală a sistemului de guvernament, precum și fără a ni se asigura toate mijloacele de dezvoltare culturală și economică prielnică.

Cei de sus se gândesc de bună seamă sau la o tragere pe sfoară sau la niște momeli împreunate cu câteva hatăruri personale, iar scopul final al lor desigur e să stânjenească lupta pentru drepturile poporului român.

Căpeteniile Românilor, la rândul lor, desigur că își dau seama, cum că ei trebuie să ceară drepturi pe seama unui popor întreg și condiții de viață și de existență politică.

În interesul bine priceput al cauzei naționale românești, am aflat cu cale a ne spune cuvântul nostru, pentru că simțim că e bine a scuti pe arhieriei nostri și pe căpeteniile partidului de învinuiri mai mult sau mai puțin îndreptățite.

Poporul nostru geme sub povara greutăților de tot felul: biserica și școala românească e amenințată tot mai grozav, limba noastră e tot mai desconsiderată și urgisită în fața cârmuitorilor, apoi sunt dări grele, pedepse diferite din partea administrației, la tot pasul desconsiderare și umilire din partea guvernanților, procese cu droaia sunt în curs, cei puștii de ape sunt peritori de foame, iar guvernul stă nepăsător etc. etc.

Între astfel de împrejurări n'ar fi mai bine a se discuta publice postulatele principale ale Românilor? Nu au dreptate unii fruntași, cari zic, că o responsabilitate atât de mare nu o pot lua câteva persoane?

Dacă acum e timpul potrivit, atunci să pășim cu postulatele bărbătești, bine precisate și sancționate prin reprezentanții poporului, întruniți în conferință națională.

Intrarea arhieriei în luptele politice și legăturile lor cu guvernul, după părerea noastră, nu dau garanța pentru o rezolvare norocoasă a chestiei de împăcare și de aceea ne temem, că întrunirea de Marți nu va aduce nici solidaritatea dorită între toți factorii și nici chezașia pentru un viitor, pe care îl așteaptă și dorește poporul român....

Dispariția patriarhului sârbesc Bogdanovici.

Patriarhul Bogdanovici din Carlovitz (Ungaria) era de mai multă vreme pe la băi în străinătate. Acum câteva săptămâni s'a dus la băile din Gastein (Austria), unde asupra oamenilor, cari îl vedeau făcea impresia (părerea), că patriarhul nu mai e de tot sănătos la minte. Deși el are venit peste un milion la an, a luat locuința într-un hotel sărăcăcios și umbla din cale afară de simplu îmbrăcat, aproape zdrențos.

Luni, în săptămâna trecută, patriarhul Bogdanovici a plecat singur la preumblare, dar mai mult nu s'a întors înapoi. După două zile au început a-l căuta, dar nu i-au putut da de urmă. Numai pălăria i-au găsit-o lângă o apă. Se crede deci, că s'ar fi putut îneca acolo din negrijă sau să-l fi aruncat oarecari răuvoitori. — După cum se știe, patriarhul avea mulți dușmani în sinul poporului sârbesc, care îl învinovăția în timpul din urmă, cum că el ar fi cauza, că guvernul unguresc face atâtea piedeci bisericești sârbești. — Cadavrul lui se caută mereu.

Poșta Redacției și a Administrației.

Diferite scrisori, sosite la administrație pentru alte persoane, s'au trimis acolo unde a fost dorit.

Abonatul 12050. În „Calendarul Poporului“ pe 1913 afli cele dorite.

N. C. în R. Pentru numărul acesta nu s'a mai putut face loc.

Bioscopul Apollo din Sibiu, piața Hermann, a dat în zilele acestea mai multe reprezentații interesante, între cari *Dujmănia între oameni*, dramă în 7 părți, 3 acte. În zilele viitoare încă urmează un program, care desigur va atrage foarte multă lume, doritoare de a vedea lucruri instructive. Anume în 15 și 16 Septemvrie n. se va reprezenta *Călătoria la polul sudic* de Amudsen. Aci se arată toate peripețiile societății norvegiene, care a plecat în frunte cu Amudsen, ca să descopere polul sudic. Luni de zile au trebuit să meargă prin cea mai mare zăpadă și suferind cel mai mare ger, îmbrăcați în piei și cu o turmă de câni, cari să-i păzească de alte animale sălbatice în jurul lor. Toate aceste scene instructive se pot vedea în cinematograf în 15 și 16 Sept. De altcun sunt puse în vedere și o seamă de alte reprezentații interesante, astfel că bioscopul Apollo atrage tot mai multă lume.

Târgurile de țară.

(Ziua târgurilor e după *calendarul vechiu*).

- 1 Septemvrie: Chichinda-mare, Gyertyámos, Hidegkut, Pecica-maghiară (com. Arad), Sibiu.
- 2 Septemvrie: Eperjes.
- 3 Septemvrie: Cața, Görgeny, Murăș-Orga.
- 4 Septemvrie: Baia-de-Criș, Marcod, Orșova.
- 5 Septemvrie: Brad, Cacova, Panciova.
- 6 Septemvrie: Ciachi-Gârbău, Lupșa, Pojon.
- 7 Septemvrie: Argiehat, Capolnaș, Cernatu.
- 8 Septemvrie: Dobra, Görcsön, Hodoș, Huedin, Kecskemét, Lăpușul românesc, Lechința, Lipova, Lunca, Poiana (com. Sibiului), Racoșul de jos, Sântă-Măria, Sân-Miclăuș, Vaidahaza, Zernești.
- 9 Septemvrie: Abrud, Ibașfalău.
- 10 Septemvrie: Idvor.
- 11 Septemvrie: Periamoș.
- 12 Septemvrie: Bogșa montană, Mediaș, Silvașul de sus, Timișoara, Veneția de jos.
- 13 Septemvrie: Brețcu, Hida, Șimleul-Silvaniei.
- 14 Septemvrie: Halmagiu mare, Lăpușul-ung., Monor, Sic, Zam.

În aceste zile se ține în comunele de mai sus târgul de mărfuri, pe când târgurile de vite, cai, oi, porci, etc. se țin, ca de obicei, cu 1—2 zile mai înainte.

Prețul bucatelor

În SIBIU la 9 Septemvrie st. n.

Grâu	Cor. 17.40 până 19,— de hectolitru
Săcară	— „ — „
Orz	9,60 „ 10,80 „
Ovăș	5,20 „ 6,60 „
Cucuruz	13,— „ 14,40 „
Cartofi	3,— „ 4,— „
Pasole	— „ — „
Făină Nr. 3	35,20 „ 35,20 la 100 chile
„ „ 4	34,40 „ 34,40 „
„ „ 5	33,80 „ 33,80 „
Slănină	154,— „ 170,— „
Unsoare de porc	179,— „ 176,— „
Sân brut	56,— „ 64,— „
Sân de lumini	84,— „ 88,— „
Sân de lumini topit	104,— „ 104,— „
Săpun	66,— „ 66,— „
Fân	4,20 „ 6,— „
Lemne de foc neplutite	10,— „ 10,50 la met. cub.
„ „ plutite	9,20 „ 9,70 „
Spirt rafinat	Cor. 2,10 „ 2,15 la litru „
Spirt rdinar	2,08 „ 2,08 „
Carne de vită pentru supă	Cor. 1,20 până 2,— la chilo
„ „ friptură	1,60 „ 2,— „
„ „ vitel	—,90 „ 1,80 „
„ „ porc	1,20 „ 2,— „
Ună 10 bucăți	—,67 „ —,80 „
Un pătrar de miel	— „ — „
Carne de cal	—,80 „ 1,20 „

În BUDAPESTA 10 Septemvrie n. st.

Grâu de Tisa 78 chilo	Cor. 10,87 până 11,10 la 50 chilo
„ „ 79 „	10,95 „ 11,15 „
„ „ 80 „	11,— „ 11,20 „
Săcară	8,02 „ 8,12 „
Orz	7,03 „ 7,77 „
Ovăș	7,60 „ 8,40 „
Cucuruz	8,47 „ 8,55 „

Prețul banilor în 10 Septemvrie, n.

	compasat:	vându
Galbeni	Cor. 11,32	11,42
100 Lei, hârtie	93,50	94,—
100 Lei, argint	90,—	93,50
Lire turcești, aur	21,45	21,75
1 funt sterlingi englezești	25,92	24,12
100 marce, aur	117,80	118,25
100 hârtie	117,80	118,25
Napoleon	19,—	19,16
100 Ruble rusești, hârtie	252,59	254,75
100 „ argint	242,—	245,—

Redactor resp.: Nicolae Bratu.

Editura și tiparul „Tipografia Poporului„.

Nr. 2674/1913 pret. 1220

Concurs.

Devenind postul de viconotar comunal vacant prin abdicare în comuna Tilicske, pentru îndeplinirea lui prin alegere eseriu concurs și învitat pe candidații de notar avalidați conform cerințelor legii, de a-și înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruite cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în 15 Octombrie a. c.

Szelistye, în 1 Septembrie 1913.
Primpretorul cercual.

Nr. 906/1913 1202

Licitațiune.

Se publică din partea subscrisei primării comunale, că la 14 Septembrie 1913 st. n., la 8 ore dimineața, se dă în arândă prin licitațiune publică casa de moară a comunei Sztrugăr pe un interval de 3 ani, începând cu 1 Ianuarie 1914. Prețul strigării e 1203 Cor.

Vadiu 10%.

Numai acele oferte închise se vor lua în considerare în cari se cuprind declarația oferentului, că cunoaște condițiunile de licitare.

Condițiunile mai deaproape se pot vedea în decursul oarelor oficioase în cancelaria notarială din loc.

Sztrugăr (u. p. Felsőpian), la
21 August 1913.

Primăria comunală.

A. Petrașcu G. Vlad
notar primar s.

Nr. 905/1913 1201

Licitațiune.

Se publică din partea subscrisei primării comunale, că la 14 Septembrie 1913 st. n., la 8 ore dimineața, se dă în arândă prin licitațiune publică casa de crîșmă a comunei Sztrugăr pe 3 eventual 6 ani, începând cu 1 Ianuarie 1914. Prețul strigării 1604 Cor.

Vadiu 10%.

Numai acele oferte închise se primesc, în cari se cuprind declarația oferentului, că cunoaște condițiunile de licitare.

Condițiunile mai deaproape se pot vedea în orele oficioase în cancelaria notarială din loc.

Sztrugăr (u. p. Felsőpian), la
21 August 1913.

Primăria comunală.

A. Petrașcu G. Vlad
notar primar s.

„Berson“

este la noi
călcăiul de gumi
cel mai bun și mai plăcut.
Cereți dela pantofar „Berson“
direct, ca să pună
de cel mai nou în carton aurit. 3810

Dentist**Virgil Muntean****SIBIU**

Str. Urezului (Reisbergasse) 17

Pune dinți

la cauciuc și de aur cu
— prețuri moderate. —

Publicațiune.

Biserica gr.-ort. din Ilimbav, cercul Noerichului, dă în arândă moșia sa de 390 jugăre de pe hotarul comunei Noerich și Chirpăr numit Androchel, ca să se pășuneze cu oi, începând dela ziua Crucii 14 Sept. c. v. eventual și mai curând până la 31 Decembrie 1913. Condițiunile esarândării să pot afla la oficiul parohial. Ziua de licitație se va ține în 8 Septembrie v. a. c. în edificiul școlii din loc. Acest complex de moșie comasat să dă la dorință și tot laolaltă și în două părți. Pe moșie este o casă și 2 șopuri precum și o fântână.

Oficiul parohial gr.-ort.
Ioan Alexandru
paroh.

Publicațiune.

Comuna Sadu esarândează pe calea licitațiunei publice moara comunală cu 3 petri, pe termen de 3 eventual 6 ani de zile.

Licitațiunea să va ține în 22 Septembrie 1913, la 9 ore a. m. în cancelaria comunală din Sadu.

Prețul de strigare 2000 coroane. Vadiu 10%. Supra oferte nu să primesc.

Condițiunile de licitare să pot vedea în cancelaria comunală.

Sadu, în 2 Septembrie 1913.

Primăria comunală.

Nr. 840/913. 1242

Publicațiune.

Comuna Dolmány (Daia) arândează dreptul de pășunat de iarnă. Licitația se va ține în 28 Septembrie n. 1913, la 3 ore după amiază.

Prețul de strigare 200 coroane.
Vadiu 20 coroane.

Primăria comunală.

Nr. 787/1913 1241

Publicațiune.

Comuna Szecsel (Săcel) dă în Dumineca dela 21 Septembrie st. n. 1913, la orele 9 a. m. în arândă prin licitațiune publică, birtul comunal pe perioadă de 3 ani. Prețul strigării 1100 cor.

Tot atunci dă în întreprindere:

1. Clădirea unui pod peste riu și lucrările de întărituri a țărmului, preliminar cu 1600 cor.

2. Scurgerea apei de pe șanțurile drumului spre holta trenului, preliminar cu 1500 cor.

3. Clădirea unei odăi la grajdul armăsarilor erariali, preliminară cu 500 cor.

Szecsel, în 8 Septembrie 1913.

Valeriu Pop
not. cerc.

Se caută

o bucătăreasă și o fată în casă mai în vârstă pentru o familie de două persoane în București, strada Cosma Nr. 3. A se adresa acolo pe numele N. Lupașcu.

1221

2 acții Lumina

sunt de vânzare din mână liberă cu preț moderat. Reflectanții să se adreseze la dl Căpitan Aurel Lazar, Sibiu, Strada Șaguna Nr. 3. 1243

In cost și cvartir

se primesc băieți de școală din familie bună în Sibiu, Rosmaringasse Nr. 11. De asemenea se dă și vipt pentru domni inteligenți. 1225

Casa

din Sibiu, strada Pielarilor (Lederergasse) Nr. 17 e de vânzare, pe lângă prețul de 8500 cor. Amănunte acolo în etagiul I. 1172

Doi învățăcei

se primesc la Johann Méhes măiestru covaci în Sibiu, strada Oenei (Burgergasse) Nr. 41. 1227

Un automobil

aproape n. u e de vânzare în Sibiu, strada Pielarilor (Lederergasse) Nr. 17. 1171

Căsătorie.

O fată din Mărginime, cu avere de 3000 cor., caută cunoștințe unui meseriaș de vro 28—30 ani, spre a se căsători. Scrisori sunt a se adresa la administrația „Foi Poporului“, de unde se vor trimite respectivei. 1216

Un învățător

interim, află imediat aplicare la o școală cu trei învățători. Salar lunar 80 Cor. și locuință. Doritorii să se adreseze de urgență la administrația acestei foi, de unde vor putea afla amănunte. În urma concursului, ce se va publica, substitutul poate să fie ales ca definitiv. 1240

Mobilă frumoasă

dintr-o odaie pentru prânzit e de vânzare, pe lângă un preț ieftin, în Sibiu, Livadia lui Fonn, strada Trei Stejari Nr. 32. 1238

O trăsură

puțin folosită, dar în stare bună, e de vânzare pe lângă un preț moderat. Reflectanții să se adreseze la Administrația „Foi Poporului“. 1161

Cine folosește zilnic și consecvent Odol, înțrebuințează după a noastră cunoștință de azi, cel mai bun mijloc pentru dinți și gură. Prețul: sticlă mare K2—mică „120

Instrucție

și conversațiune în limba franceză dă în Sibiu d-na Fanny Schuster, strada Morii (Șaguna) Nr. 19. 1237

Moară de vânzare

aflătoare în comitatul Sibiuului, la o poziție foarte bună în drumul țării, circulă două comune cu măcinatul, e nouă făcută numai de doi ani, cu două părechi de pietri, care vin purtate cu motor de benzin de 16 puteri cai, cu țiindru de vine făina cernută, are toate cele de lipsă, se vinde cu preț foarte ieftin, din cauza premutării în depărtare. Doritorii să se adreseze la administrația acestei foi, de unde vor primi și alte informațiuni. Pentru răspuns a se adăoga o marcă postală de 10 bani. 1233

Mare succes

au inseratele în „Foaia Poporului“ unde sunt cetite de mii de persoane de pretutindenea din toate țările și din toate cercurile sociale, atât inteligentă cât și popor.

De aceea „Foaia Poporului“ este cel mai potrivit organ pentru publicarea a tot felul de inserate: pentru ocuparea sau căutarea unui post, apoi pentru vânzări, arândări, cumpărări, deschideri de prăvălii și alte instituțiuni, cum și anunțarea a tot felul de mărfuri și articli ce trebuiesc persoanelor singuraticesau în familie. — Informații asupra prețului inseratelor se dau cu plăcere la

Administrația
„FOI POPORULUI“

La târgul de vase în Sibiu!**Piața Bastei**

Dacă voți să cumpărați vase ieftine de porcelan, mergeți în zilele târgului, Duminecă, Luni și Marți în 14, 15 și 16 Septembrie în piața Bastei (la capătul stradei Oenei, înaintea fabricii de mașini a lui Wagner) unde se vinde ieftin

un vagon vase frumoase din porcelan de Karlsbad

Telere fine de porcelan dela 16 până 18 bani. Tațe de cafea și teiu dela 10 până 16 bani. Afară de aceste toate vasele de trebuință în bucătărie, cafenele și birturi

Dacă totul e scump, cumpărați cel puțin vase ieftine de porcelan.

Pastă de dinți**KALODONT**

Apă de gură

Nu uita

stimate cititor, — la comande sau tot felul de alte cumpărări făcute în urma unui inserat cetit în foaia noastră, — a aminti și spune, că despre lucrurile comandate sau cumpărate ai cetit în inseratul din „Foaia Poporului“.

Prin aceasta contribui și D-Ta la răspândirea și lățirea foii noastre, iar pe altă parte vei fi servit de grabă, fără ca aceasta să te coste ceva mai mult.

Beutură es-
celentă și cu
gust bun care
produce
sânge. — Re-
comandă de
medici contra
boalei de
anemie, lip-
să de sânge,
nervositate,
reconvales-
cență. Influen-
țează producerea sângelui, in-
tărind mușchi și nervii, dă apetit
fără a avea ceva urmări neplăcute
asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari Cor.
3-50, una mică Cor. 2—. Se capătă
în toate apotecele.

Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,
apotecar în Sibiu.

Mașină de clocit pui

pentru 140 ouă, se vinde ieftin în
Sibiu, Str. Seivert 13, (Conradwiese).

Cele mai frumoase

Ilustrate

Vederi din Sibiu, Porturi națio-
nale, ilustrate artistice și pentru
orice ocazii, apoi

Hărți pentru scrisori

dela cele mai simple până la
cele mai fine și mai moderne, în
diferite calități și colori moderne
se află, cu prețuri ieftine, la
Librăria dela

Foaia Poporului

Sibiu

Strada Măcelarilor Nr. 45.

Probați numai odată și vă veți
convinge.

Nici odată în viață!

De necrezut!

700 bucăți numai Kor. 3-90

Un cîas aurit minunat precision
Anker, ce merge 36 ore regulat, dimpre-
ună cu un lanț, pe lângă 3 ani garanție,
1 cravată modernă de mătăsă, 3 buc. ba-
tiste fine, 1 inel pentru domni cu imi-
tație de peatră scumpă, 1 spiț pentru țiga-
rete cu peatră scumpă, 1 broșe de dame
(noutate), 1 oglindă de buzunar frumoasă,
1 portmoneu de piele, 1 briceag elegant,
1 păreche de bumbi de mawjete, 3 bumbi
pentru cămăși la piept, aur double cu
patent, 1 album cu 36 ilustrate foarte
frumoase, 5 obiecte de rîs și petreceri
pentru tineri și bătrani, 1 carte pentru
compus scrisori, 20 obiecte de correspon-
dență și încă 600 diferite obiecte folo-
sitoare, cari sunt neapărat de lipsă în
casă. Toate la oaltă cu cîas cu tot, care
singur e vrednic prețului acela, costă nu-
mai Kor. 3-90. — Trimiterea se face
cu rambursă prin

Wiener-Warenhaus

F. Windisch, Krakau, Nr. 11/15.

NB. Ce nu convine, se retrimit banii.

CASSA DE PĂSTRARE (REUNIUNE) ÎN SĂLIȘTE

AVIZ

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște primește
depuneri spre
fructificare cu **5 și 5 1/2 %**
după mărimea sumei și termenul de abdicere.
Darea de interese o plătește Institutul.

Direcțiunea

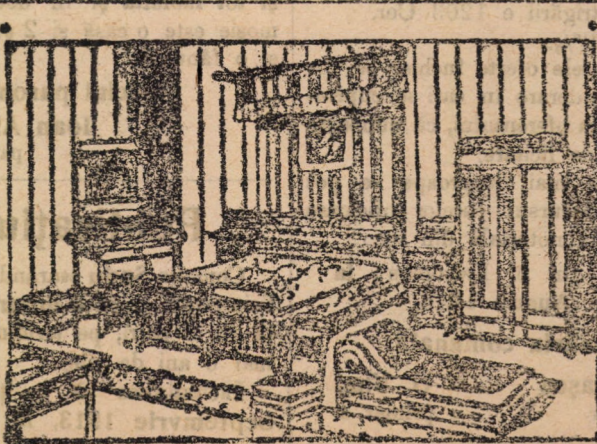
Escelente vinuri de masă

pe lângă prețuri moderate se află la

= WILH. IKELI =

SIBIU, strada Urezeului Nr. 7

973

Mobile moderne.

În toate stilurile, cea mai solidă executare pe lângă garanția
recomandă

EMIL PETRUȚIU

fabrică de mobile

SIBIU, Str. Sării (Salzgasse) 37

Expoziție de mobilă zilnic
deschisă, fără silă de cum-
părare.

Primesc și execut toate lu-
crările de lipsă la biserică
nouă și vechi.

Apa minerală = naturală =

„HEBE“

din Sângeorgiul-român

Această apă minerală alcalină minieră bogată în acid carbonic natural se întrebuintează cu
succes de vindecare: 1. la boale acute și cronice de stomac și intestine; 2. la dăpe-
sio nervoasă; 3. la boale cronice de ficat, uree, splină și fărunchi; 4. la rachitism, osteomielită,
osteoporoză; 5. la cataract de vezică și rărunchi; 6. la haemorrhoid; 7. la boale catarhale de
laringe și plămîni. Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colo-
rează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiiilor. Această apă minerală are aceeași
abundantă ca apele minerale din Vichy, Pachten, Glächenberg, Billin, din Malmás, Bükşád.

Prețul apei per litru 24 fileri, — sticlele goale se socotesc
cu 16 fileri și tot așa se reprimesc.

Depozit general pentru Sibiu, strada Măcelarilor
Sibiu, strada Măcelarilor

N. ONIȚIU,

1145

Congresul învățătorilor l-au oprit mai marii țării

dar glasul „Observărilor critice“

de IOAN S. PAVELEA, învățător

nu-l pot opri!

Cetitorii acestui ziar și mai ales domnii învățători, pentru a
cărui Congres din Cluj s'au scris „Observările Critice“, dacă voesc
să aibă această broșură să se adreseze editorului

Alexandru Anca
Gherla-Szamosujvár

1211

Prețul broșurei 50 bani, cari să pot trimite și în timbre
plus 10 bani porto.

Școalele de muzică Kaiser

Institutele private de învățământ și concesio-
nate pentru toate artele muzicale, inclusive opera
(pian, cântări, orgel, flaut, toate instrumentele de orchestră și
teoria de fah).

Anul școlar al 40-lea. 1231

Curs pentru conducători de orchestră cu deprinderi săptămânale în dirigiere. Curs
pentru exameni de stat: în anul școlar 1912/13 au fost aprobați 28 candidați (până
acum 364). Cursuri speciale pentru perfecționare mai înaltă și concert: cea. și
reg. cântărească de cameră Am. Friedrich-Materna (studiul de opera), Guido Peters,
director Rud. Kaiser, Doamna M. Rautenkranz-Kaiser (piano), V. Boschetti (orgel),
F. Klein (celo). Cursuri pedagogice, cursuri de ferii. Instrucțiuni teoretice în scris în
formă de epistole. Cor mixt și orchestră. Prospecte se trimit prin Cancellaria școlii
din Wien VII, Halbgasse Nr. 9. Străinilor li-se dă amănunte și asupra pensioanelor în Viena.

Berea albă și neagră din Bereria dela Trei-Stejari

în SIBIU

este foarte bună și gustoasă!

Această bere
e căutată și
se bea cu plă-
cere de toți
cari o cunosc,
atât la oraș
cât și la sate

Că berea o
noastră e
foarte căuta-
tă se poate
vedea și de
acolo, că cum-
părătorii se
o înmulțesc
mereu

Telefon Nr. 188

Capital social Coroane 1,200.000.

Postsparcassa ung. 29.349

Banca generală de asigurare

□□□ societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben □□□

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituțiile financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezid. direcțiunii: **PARTENIU COSMA**
directorul executiv al „Albinei”
și prezidentul „Solidarității”

BANCA GENERALA DE ASIGURARE

face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacele: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grîndinei. Toate aceste asigurări BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE le face în condițiile cele mai favorabile. Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiți de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni să dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății

Banca generală de asigurare dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare. Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

Banca generală de asigurare Sibiu — Nagyszeben
Edificiul „ALBINA”.

Atențiune!

50,000 perechi de ghețe.

4 perechi de ghețe numai cor. 9.—

Pentru încetarea de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde o mare cantitate de ghețe adănc sub prețul de fabricare. De aceea eu vând ori și cui 2 perechi de ghețe cu șinoare pentru domni și 2 pentru dame, de piele brună sau neagră, galoșate, cu capă, cu talpa bătută tare cu cuie, fașonul cel mai nou, foarte eleg. Mărima după măsură. Toate 4 perechile costă numai Cor. 9.— Esedare cu rambursă.

S. URBACH, export de ghețe
Krakau, Austria Nr. 1013.

Schimbul e admis sau banii retour.

500. Coroane • plătesc

ar mai căpăta vre-odată durere de dinți ori li va mirosi gura după ce va folosi apa de dinți a lui Bartilla, o sticlă cu 80 fil. Ed. Bartilla-Winkler Viena 1911, Sommergasse 1. In Sibiu: la farmaciile: in Piața mare 10; in Piața mică 27; strada Cisnădiei 59; ulița Turnului (Saggasse); ulița Ocnei 2; farmacia Teutsch; Meltzer, str. Gusteriței și str. Cisnădiei. In Bistrița: farmacia lui Herbert. Sebeșul-săseșc: farmacia Lederhilger. Sighișoara: farmacia lui Ligner.

Să se ceară pretutindenea apriat apa de dinți a lui Bartilla. Denunțări de falsificare vor fi bine plătite. La locurile unde nu se poate căpăta, trimite o sticlă cu 5 cor. 80 fil. franco

Deosebite noutăți

pentru sezonul de toamnă în

stofe de lână și de mătăsă pentru costume, haine, mantale și bluze, samete și scalskin, pelușe pentru costume, haine și mantale, precum și samete pentru bluze în cel mai fin desin, flanele, barchete, pânze și bumbac, lepedeie, toți articlii de lipsă la decorațiuni pe haine și la croirea lor, îndaoșbi mare alegere în dantelerii și stofe cu broderii

□ Prăvălia de modă □

Rudolf Trentina

SIBIU

Strada Cisnădiei Nr. 25

1218

□ Toate cele de lipsă pentru mirese □

Deosebiți articlii de modă pentru domni

Articlii cu blănuri (diferite piel), jupoane, strimfi

La „Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU

Strada Cisnădiei Nr. 30

TELEFON
Nr. 172

TELEFON
Nr. 172

PREMIAT:

Expoziția internațională de modă — Paris 1911 — Grand Prix și medalia de aur
Expoziția universală din Roma 1911 — Grand Premio și medalia de aur

Aduc la cunoștință on. public, că în atelierul meu de primul rang, primesc și execut tot felul de haine, atât civile cât și militare, precum reverenzi pentru preoți. — Pe mușterii din provincie, cari voese a-și comanda haine, când sosesc la Sibiu, li rog să mă cerceteze îndată dimineața, ca apoi încă în decursul zilei să poată și proba hainele în caz de lipsă.

Pentru sezonul de primăvară și vară tocmai acum mi-a sosit o mare alegere de stofe engleze și indigene. Croială cu gust și după ultima modă, garantând pentru orice lucru. — Brauri preotești negre, vinete și roșu se pot comanda și cu poșta.

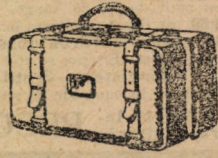
— co —
Serviciu solid și grabnic. — Prețuri moderate. — Sprijiniți industria română!

Atelier de curelărie, șelărie și coferărie ORENDT G. & FEIRI W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Strada Cisnădiei 45 — SIBIU — Heltauergasse 45

Magazin foarte bogat în articole pentru călătorie, călărit, vânat, sport și voiaj, poclăzi și procovături, portimonice și bretele solide și

alte articole de galanterie cu prețurile cele mai moderate. Curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzozi) permanent în deposit.

Toate articolele din brânzele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. — Liste de prețuri, la cerere, se trimit franco.

— Comande prin poșta se eectuesc prompt și conștiențios —

Mare deposit de hamuri pentru cai dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (toluri) de cai și cofere de călătorie.

62

Inseratele

numai atunci au valoare mare, dacă să răspândesc pretutindenea, în toate țările, în toate cercurile sociale. Pentru acest scop se oferă indeosebi inserarea în „FOAIA POPORULUI”. Informații să dau și comande să primesc la administrația „FOAIA POPORULUI”.

Renum universal

are cialu de buzunar marca „Sirena”, 14 cor. aur american double, anker-remontoir ce merge 36 de oare. Prin cumpărarea întregii producții din aceste clasuri, mă aflu singur în poziție a putea oferi pentru prețul grozav de ieftin de 4 cor. 90 bani acest cial, care posedă un mecanism prima elvețian, astfel că nici nu se poate deosebi de nu cial de aur, ce costă 100 cor. Pentru mersul regulat garantez 5 ani. 1 bucată 4 cor. 90 bani, 2 bucăți 9 cor. 50 bani. Mai departe oferim un cial Gloria, de argint, pentru buzunar, cu 3 cor. 60 bani. La oricare cial se alătură în cinste un lanț elegant aurit. Nu e nici un risc. Schimbarea e permisă sau se dau banii înapoi. Trimiterea cu rambursă prin S. KOHANE, export de clasuri Krakau. Sebastiangasse Nr. 15.

Un învățăcel

so primește imediat în prăvălia de Coloniale, Manufactură și Haine la Ilie Martin în Săliște (Szelistye Szebenmegye). Sunt preferiți aceia cari știu ceva nemțește sau ungurește.

1213

Cel mai iubit mijloc pentru frumusețea la toate damele este

Crema Margit

alui FÖLDES

Această pomadă pentru obraz o folosesc multe milioane de dame din lumea întreagă, din cauză că ea se pregătește pe baza celor mai nouă inovațiuni și fiindcă după părerea la mulți renumiți chemici. Crema Margit este mijlocul cel mai bun pentru înfrumusețarea feței.

În decurs de câteva zile dispare zgrăbunite, pistruiele, petele de ficat și tot felul de alte necurății de pe obraz. Crema Margit alui Földes înfrumusețează nu numai fața, ci o seutește și de influența timpului urt, de soare și de vânt. Păziți-vă de imitațiuni și falsificări!

Se eapă în toată lumea. Un borcănel costă 1 și 2 coroane. Săpunul Margit 70 bani. Pudra Margit Coroane 1.20.

Trimiterea pe post prin producătorul:

COLOMAN DE FÖLDES

apotecar în Arad

Se eapă în SIBIU la: Carl Frisch, farmacie. Guido Fabritius, farmacie. Gustav Meltzer, fabrică de săpunuri. Parfumerie Meltzer. I. C. Molnar, farmacie. Carl Morscher, drogerie. Carl Müller, drogerie. Carl Pischl, drogerie. În AGNITA: Wilhelm Fröhlich. În SIGISOARA: A. W. Lingner. În MEDIAS: József Obert, farmacie. 1021

Banca generală de asigurare mutuală

„Transsylvania”

asociație cu garanție limitată în Sibiu (Nagyszoban)

recomandă încheierea de

asigurări pe viață în cele mai culante condiții de polițe (pentru învățători confesionali și preoți români avantajii deosebite).

Ca speciale combinații deosebit de favorabile sunt de notat:

Asigurări mixte cu rebonificare garantată de interese de 3% =

Asigurări simple și mixte cu participare de 40% la câștig.

Asigurări mixte cu solvirea necondiționat de două ori a capitalului

Asigurări de foc deasemeni cu premii foarte ieftine!

Dela fondarea „Transylvaniei”, sau plății prin acest institut:

Capitale asigurate pe viață	K	5.458.689-43
Pagube de incendiu		5.456.845-67
În total a fost la Transsyl- asig. pe viață		11.740.710-
vania la 31 Dec. 1912 asig. de foc		193.667.241-
Capital de fondare și rezerve		2.603.400-

Informațiuni și prospecte să dau în orice moment gratuit

la Direcțiune și la toate agenturile.

Persoane pricepute la afaceri de asigurare (achiziitori), cari au legături bune la oră și în provincie, să primesc în serviciu totdeauna în cele mai favorabile condițiuni.

Prima neguțătorie mare de vinuri

Ludwig Fronius

SIBIU, Pivnița „Mönchhof”

SPECIALITĂȚI:

Țuică veritabilă, fierbere proprie și Romuri lamaica direct importate.

Fabrică de licheuri și ferbătorie de rachuri de Mare neguțătorie de rachuri de Drojdi, Trevere și Prune

„Compagnie Generale Transatlantique”

Linia Franceză

Linie regulată directă de vapoare repezi =

Havre—Newyork și Canada

preste Basel (Elveția) și Paris

1105

Cancelaria: BUDAPEST, VII, Baros-ter 15

Telefon: József 14-97

Editura :
Foala Poporului

Editura :
Călimdarul Poporului

TIPOGRAFIA POPORULUI

Strada Măcelarilor 12 □ SIBIU □ Fleischergasse Nr. 12

execută grabnic tot felul de tipărituri

□□□□□□ pe lângă prețurile cele mai moderate □□□□□□

iar în Librărie se află o foarte bogată alegere de **Ilustrate** □□□□□□ pentru toate ocaziunile

Bilete de vizită în cel mai modern stil

Hârtii de epistole în diferite prețuri și calități

Bilete de logodnă
Bilete de cununie dela cele mai simple până în cele mai fine

Tot felul de recvisite de scris

se află și se pot comanda dela

Librăria „Foaia Poporului“

și anume:

Diferite libele, cerneală, condeie (tocuri), penițe, calimare, ceruse, gumi, liniale etc. etc.

■ ■ ■

Mare alegere în ilustrate frumoase
Porturi naționale, vederi din Sibiu
Ilustrate artistice colorate etc. etc.

Tot felul de recvisite de școală

Ludovic Ferenicz

croitor de bărbați
SIBIU, strada Cisnădiei Nr. 12
recomandă p. t. publicului
cele mai bune stoffe de
primăvară și vară în mare
asortiment.

Noutățile

sosite chiar acum, pentru haine
de bărbați stoffe englezești,
francezești și indigene, din
care se execută după măsură cele
mai moderne vestimente precum:
Sacko, Jaquette și haine de
salon, cu prețuri foarte moderate.
Deosebită atențiune
merită noutățile de stoffe pentru
pardisuri și „Raglan“, care
se află totdeauna în deposit bogat.

Asupra reverențelor confecționate în atelierul meu, îmi permit a atrage deosebită atențiune a On. domni preoți și teologi absolvenți. — În cazuri de urgență confecționez un rând complet de haine în timp de 24 ore. — Uniforme pentru voluntari, cum și tot felul de articole de uniformă, după prescripțiile croitorii cea mai nouă.

100.000 oroloage!

Din cauza războiului balcanic sunt silit a pune în vânzare 100.000 oroloage din argint imitat cu mașinărie Anker-Remont, excelentă așezată în Rubine, care au fost designate pentru Turcia, prelungă prețul de batjocură de 3 Cor. bucata, 2 buc. Cor. 5-80, 5 buc. Cor. 14-10 buc. Cor. 27. — Așadară nimeni să nu întreprindă această ocaziune de a-și comanda acest orologiu excelent și într-adevăr de jumătate cinstit. Comandă numai decât, pentru că în scurt timp vor fi toate vândute, 3 ani garanție în scris. Trimiterea pe lângă rambursă prin

Uhren-Exporthaus S. Lustig
Neu Sandez 6/24.

Oameni slabi

tie tineri sau bătrâni!

Nu disperați!
L'am descoperit!
Aparatul meu „H“
înăltură imediat
slăbiciunea voastră
bărbătească
(impotența neurastenică). Nici un
remediu intern, nici
un medicament! Ce-
reți prospectul meu în
limba germană, adă-
ogând la scrisoarea
d.-v. 40 filer în mărci

postale. Adresa: „NOVA MECHANIKA 115“
Postfach 40 — Budapesta — Hauptpost
Correspondență numai în limba germană sau
maghiară. 1157

ANDREAS PAKSA

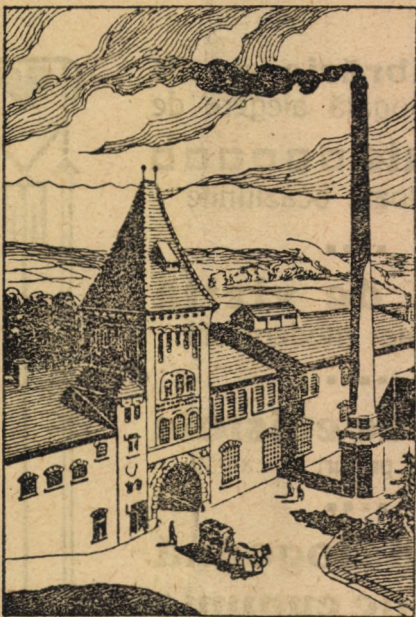
turnătorie □□□□
de metal și artă
SIBIU

Str. Margarethen 18

Liferare promptă și lucru
solid! — Prețuri ieftine!

se recomandă pentru executarea a tot
felul de greutate (măsură), pompe
pentru bere, pipe pentru buți
de vin, mașini pentru stropirea
villor, clopotele pentru vite,
pisăluguri din aramă, părți întregitoare
la orice fel de mașini, precum și tot felul
de lucrări, ce se țin de această branșă.

Hagerbräu

FRAȚII HAGER
= Bererie în Sibiu =

recomandă escelelele și durabilele
Beri pentru export

Bere albă Lager
și
Bere Bock

■ ■ ■

Serviciu cu prețuri moderate!!

Hagerbräu

1078